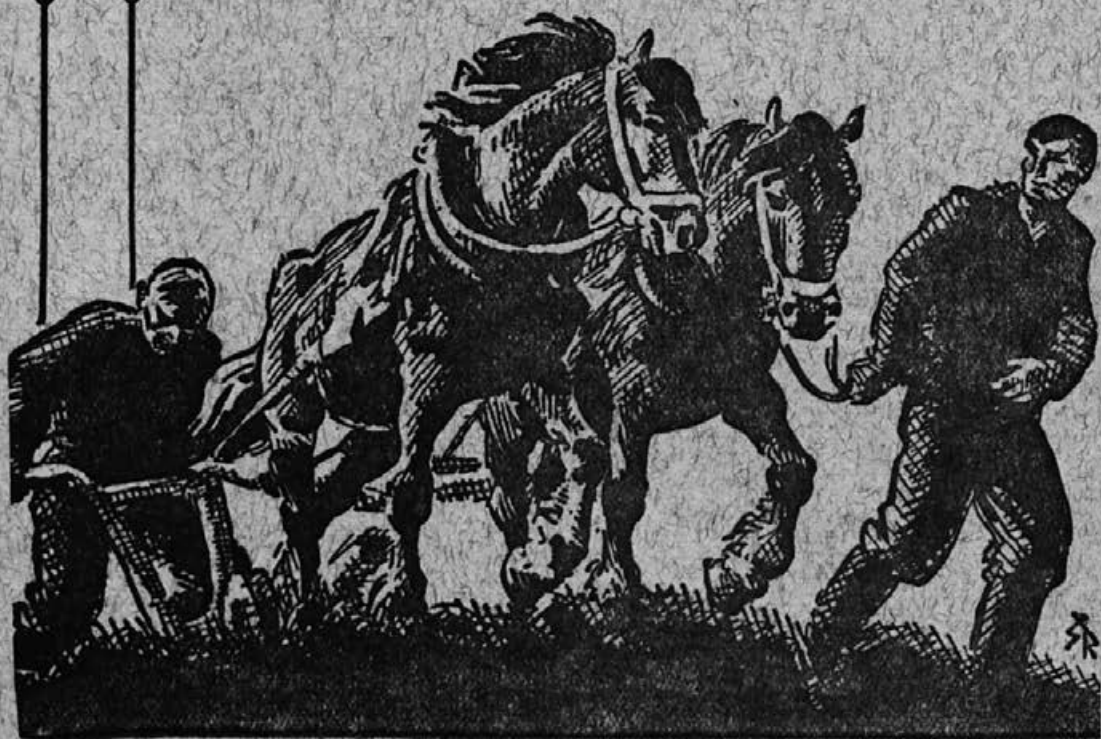

ŠT. 5. • MAJ 1940 • L. XVII.

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

G R U D A

VSEBINA

Jože Jermančič: Vzcvetel je maj (pesem) — Iztrebimo plevel! — P. D. V.: Delajmo za našo združitev! — Franc Šebjanič: Slovenci v Ameriki — Tone Ljubič: Dve pismi (pesem) — D. K.: Nevtralci — Razlaga tujih besed — Na izlete in prireditve! — Nosečnost žene — Šivanje in ročna dela — Lidiya Grilec: Spomin na pomlad (pesem) — Naš vrt — Za kuhinjo — Za naše zdravje — Ivan Nemeč: Naš svet med lbrom in Moravo — Slovenska kmetska mladina na delu — Josef Knap: Puszta (roman) — Ivan Nemeč: Sreča v valovih (povest)

Mesečnik za kmetsko prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ulica 11 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Pražakova ulica 11, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440

Urednik: Ivan Kronovšek ● Izdaja Zveza kmetskih fantov in deklet, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uredništvo obvešča

● M. H. S. B. Tvoj prispevek bo objavljen prihodnjič. Zaenkrat je bilo premalo prostora. Pozdravljen!

● Naše sodelavce prosimo, da oprostijo, ker še marsikaj ni bilo mogoče objaviti. Polagoma pride vse!

● Mežnar Brkljač je moral v tej številki izostati, ker ni bilo dovolj prostora. Pa drugič.

Male hiše na naprodaj v Zalogu, na Brdu pri Ljubljani, na Bledu, v Križah pri Trziču, Cerknici, Rakeku, na Malem vrhu pri Škofljici in v Novem mestu.

Pojasnila daje Kmetiska posojilnica v Ljubljani.

Uprava sporoča

● Z malo dobre volje in uvidevnosti nam prihranite mnogo dela. Zato nakažite naročnino po naši položnici ali po položnici golic, ki jo dobite na vsaki pošti na naš čekovni račun št. 13.440.

● Poverjeništa. Vse naše naročnike, ki so prevzeli poverjenišvo »Grude« opozarjamo, naj nemudoma nadaljujejo s pobiranjem naročnine od posameznih naročnikov. Kmalu bomo imeli za seboj že polovico letošnjega letnika. Tudi zastarele zneske, ki jih dolgujejo posamezni naročniki, skušajte čimprej nakazati!

● Primanjkuje nam prva številka letošnjega letnika. Naročniki, ki bi nam jo lahko odstopili, naj jo pošljejo na upravo »Grude«, Ljubljana, Pražakova 11.

Pomlad je tu!

Kolesa,
motorji, vsi nadomestni deli

Splošna trgovska d. z o. z.
Ljubljana, Tyrševa cesta 33

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

5.

MAJ 1940

XVII.

Jože Jermančič:

Vzcvetel je maj

*Tihi veter od morja
šel je skozi vas,
mi prinesel v mrzlo noč
vonj je tvojih las...*

*Zdaj spet rože mi cveto,
spet vzcvetel je maj,
mrzle burje od gora
več ne bo nazaj.*

*Ko v večeru oneme
ptice sred vrtov,
naj ljubezen najina
se sprosti okov.*

*Nama, moja deklica,
pesmi ne umro;
spevi iz nekdanjih dni
spet iz duš privro!*

*Žalost vzemi iz srca
in jo noči daj!
Sama sva; glej, sredi polj
spet vzcvetel je maj...*

Iztrebimo plevel!

Ne glede na težave, ki jih mora danes prenašati pridelovalec dobrin, zlasti pa človek, ki tako rekoč dviga zaklade iz zemlje, bi naše gospodarstvo še na nek način napredovalo brez posebne škode, ko bi ne bilo na svetu toliko špekulantov. Z napredkom, z napredovanjem prosvete, gospodarstva in vsega človeškega udejstvovanja, se je v današnjem sistemu vzporedno razvijala tudi špekulacija in špekulanti. Živeti na lahek način, na tuje stroške, v breme tujih žuljev, to je bil in je cilj špekulantov. V dosego svojih ciljev ti ljudje ne izbirajo sredstev. Vse jim pride prav, kar le količkaj pripomore k izkori-

ščanju najslabše organiziranega človeka na vasi.

Prednje besede samo narahlo povedo, da so vseh naših težav in nesreč krivi baš špekulanti. Ne vemo pa še dovolj, od kod špekulanti prihajajo in kdo so njihovi očetje, da bi se mogli proti njim tudi uspešno boriti. Zato se moramo oborožiti s spoznanjem, da se bomo znali vselej in ob vsaki priložnosti ubraniti sovražnika na domačih tleh.

Danes skoraj že vsak človek razume in ve, da nam je potrebna neka določena vzgoja. Vsakdo tudi skuša po svojih močeh vzgajati mlajše, da bi postali značajni

ljudje. Pri vzgoji pa prihajajo do učinka najrazličnejši vplivi, ki neštetokrat tudi zdravo dušo ubijejo in napravijo iz zdravega človeka pokvarjenca. Človek je pač že po naravi podvržen posnemanju; rad napravi to, kar vidi pri starejših, zlasti pa kar vidi v človeku, ki velja celo za vzgojitelja. Rad se podvrže vsem tistim slabostim, ki mu dajo pečat pokvarjenca, čestokrat tudi špekulanta, ki stremi le za tem, kako bo živel na račun svojega bližnjega. To mu postane ideal in edini življenjski cilj!

Sedaj bomo lahko razumeli, da se imamo v največji meri zahvaliti za vse pokvarjene ljudi pokvarjenim vzgojiteljem, ki so vedno drugače delali in drugače živeli kot pa govorili in učili. Ti vzgojitelji nosijo za stoletja nazaj vso krivdo za sedanje stanje, ker je bila vzgoja v preteklosti gola špekulacija. Radi tega se danes v vsem javnem življenju, sredi najboljših mislečih ljudi, skoraj vedno najdejo premeteni špekulanti. Radi špekulacije in špekulantov je trpelo prosvetno delo in politično življenje, zlasti pa je trpelo naše združništvo, ki bi naj pomagalo malemu človeku do napredka. Radi špekulacije nisi nikdar ničesar prodal po pravični ceni, ker je bilo preveč takšnih, ki so hoteli brez dela živeti mnogo boljše kot ti, ki delaš in trpiš.

Sedaj bomo tudi razumeli, da so vzroki vseh nesreč v pokvarjenih vzgojiteljih. Zato pri vsem javnem delovanju skrbimo, da mlajše pokolenje ne bo bolehalo na pokvarjenosti kot boleha starejše. Z lastnim prizadevanjem si vzgojimo nove glasnike našega napredka, nove vzgojitelje, ki bodo tudi vedno in ob vsaki priložnosti z dejanji in ne samo z besedami kazali pot ukaželjni mladini.

Kmetško-mladinsko gibanje skuša z vso odločnostjo in z vso energijo postaviti te nove zdrave temelje. Kmetško-mladinsko kulturno gibanje hoče postaviti v vsaki vasi nekaj mladih ljudi na svoje lastne noge, ki ne bodo krivili hrbtov pred nikomur, pač pa učili in vzgajali svoje sovaščane v smislu poštenja in pravice. To bo v prihodnosti najuspešnejša obramba pred vsemi špekulanti.

Pričakujemo, da nas bodo pri tem delu prav tako odločno podpirali vsi današnji resnični vzgojitelji, kajti njih delo bo veliko lažje, če bodo imeli ob strani zavedne in značajne može in žene. Ti jih v njihovih naporih ne bodo puščali na cedilu, ampak jim bodo tudi ob najtežjih dneh možato in zvesto pomagali.

Le tako bomo iztebili špekulante — naš človeški pevel — in omogočili našim ljudem dostojno življenje.

P. D. V.: **Delajmo za našo združitev!**

Po vseh krajih, kamor danes pridemo, slišimo govoriti o slabih časih in o slabih gospodarskih razmerah. Sosed toži sosedu, kako je težko. — Ali mnogokrat so temu krivi ljudje sami, ker si ne znajo pomagati. Kljub sedanjim težkim razmeram bi vsem težavam zlahka in uspešno kljubovali, ko bi drug drugega vzpodbujali in bili med sabo složni.

Danes je ustanovljenih po slovenskem podeželju mnogo naših društev. Namen teh društev je delati na tem, da se kmetško ljudstvo usposobi za življenje in spozna svojo veliko moč. Seveda se marsikdo najde, ki nas popolnoma krivično sodi in v svoji zlobi celo obsoja.

Poudarjamo: Društva kmetških fantov in deklet, ki zbirajo mladino na slovenskem podeželju, nimajo nikakih strankarskih imenov. Naš program je le: združiti v bo-

dočnosti vso kmetško mladino v eno fronto za skupno borbo! Res je to težko, posebno še danes! Ali treba je, da že vendar enkrat s skupnimi močmi zapičimo črtalo v ledino in složno orjemo za novo življenje slovenske vasi! Ali ni naravnost žalostno, da se ljudje, namesto da bi skupaj delali za slogo, med seboj pripravajo in celo sovražijo?

Pri nas bi bilo življenje lahko veliko lažje, ko bi se naš človek zavedal, da je delo častno in da je sloga tista sila, ki more premagati vse. Kako bi bilo vse drugače, ko bi med kmetским ljudstvom in med drugimi delovnimi sloji ne bilo tolikšnega prepada in celo sovraštva, kar vse izrabijo kapitalisti zase, da lahko vladajo nad — nevednim in zaslepljenim preprostim ljudstvom. Ko bi bili vsi združeni, bi mogli kljubovati do neke mere tudi gospodarskim krizam, če-

prav zaenkrat ni v naših močeh, da bi tak pojav v gospodarstvu sami tudi zajezili in morda celo onemogočili.

Kadar bo vse delovno ljudstvo, to je vsi tisti, ki si z lastnim delom služijo kruh, združeno, tedaj ljudje, ki gledajo z veseljem in dopadanjem na vse naše razprtije, ne bodo imeli nobene moči več. Takrat bo konec izkoriščanja in bogastvu, ki je bilo brez dela krivično pridobljeno.

Povezane šibe se ne dajo zlomiti, kakor posamezne; tako tudi nas ne bodo mogli uničiti, če bomo držali skupaj.

Društva kmetijskih fantov in deklet neumorno delajo na to, da pride kmalu do skupnega sodelovanja vsega delovnega ljudstva. Prav zato nas nekateri ljudje gledajo tako postrani!

Motijo se vsi tisti preprosti ljudje, ki mislijo, da jih bodo združile in odrešile razne tuje organizacije. Ali so že pozabili in ne vidijo še danes, da med nas prinašajo le prepir in sovraštvo. Vsi ti ljudje so zapeljani

in zaslepljeni, ko ne vidijo, da ni nikjer nobenega uspeha.

Združitve je treba, dela in vztrajnosti! Zavedajmo se, da nas čaka še veliko bojev in žrtev, preden bomo dosegli svoj veliki program; a to nam ne sme vzeti poguma! Nasprotno! Samo podžigati nas mora v borbi za dosego tega našega svetega cilja. Mi vemo, da bo prišel naš čas, ki se ga mnogi boje, ker takrat ne bodo mogli nič več izkoriščati našega ljudstva!

Ne pustimo se voditi več ljudem, ki ne vedo, kaj se pravi, služiti si kruh z lastnim delom. Ne verujmo več tistim, ki vse življenje niso imeli žuljavih rok.

Sami se bomo vodili! Sami bomo branili svoje pravice! Da pa bomo uspeli, moramo najprej doseči vaško skupnost! Postati moramo tovariši, ker prav današnji čas zahteva sloge od nas! Visoko dvignimo prapor kmetijske prosvete, da bo po skupnem trpljenju prišlo za nas vse skupno vstajenje!

Mala gosja pastirica v skrbeh

*Sem kupil na žeganju
sladko srce,
na okno potrkal,
poklical dekle.*

*Tedaj se mi okno na dvoje odpre
in dekle mi jezno v lice pove:
»Ne rabim jaz srčka, odidi takoj,
mi »Grudo« naroči, če hočeš bit moj!«*

Naseljenost po deželah in mestih

Mnogo slovenskih izseljencev, ki so kot popolni »zelenci« (Greenhorni) stopili na ameriška tla, se je po krajši oziroma daljši dobi mislila vrniti v domovino. Slehernik izmed njih je namreč računal, da si brez nadaljnega prisluži potrebno denarno vsoto in pa še kaj več, ter se lepega dne srečen in zadovoljen poslovi od ameriške celine. Res, nekaterim izseljencem so se ti računi izpolnili, večina pa se je v njih — žal — uštela; pridružila se je onim desetstisočem, ki so se že takoj spočetka odločili za trajno naselitev. Prve in druge je potem življenje tekom let tako trdno priklenilo na Novi svet, da so jim »stari kraji« potlej pomenili le še lepo hrepenenje, toplo spominjanje. Vse je šlo za delom in čim večjim zaslužkom takoj ob priselitvi ali pa tudi pozneje — v večjih odnosno manjših skupinah ter posameznih primerih. Raztepli so se tako rekoč po vseh ameriških pokrajinah.

Danes žive Slovenci v severno-, srednje- in južnoameriških državah, v največjem

številu in najgosteje pa so naseljeni v Združenih državah Severne Amerike. Letu so raztreseni domala po vseh teritorijih sestavnih držav, v katerih so se ustalili ali v velemestih ali v malih rudarskih, delavskih oziroma farmerskih naselbinah ali pa celo kje v skritih šumskih kolibah.

Največ slovenskih priseljencev v ZAD (Združenih ameriških državah) živi v državah Ohio in Pennsylvania; uradne ameriške statistike jih v eni kakor v drugi državi cenijo na 40.000, njih število pa je stvarno verjetno še precej večje. — Ohio je z glavnim mestom Clevelandom nekaj središčni prostor slovenskega ameriškega življa. Cleveland je namreč ne samo največja slovenska naselbina v Ameriki (po nekkih podatkih živi v velemestu nad 25 tisoč Slovencev), temveč sploh (kulturno itd.) središče slovenskega življenja na tleh onkraj »velike luže«. Tu so si številna slovenska društva postavila tudi velik dom in na ulici St. Claire se baje že dosti sliši slovenska govornica, ki se ji še pridružujejo slovenski, odnosno slovensko-ameriški napisi. Okrog 7000 Slovencev živi tudi v bližnjem Collinwoodu, ki je prav za prav predmestje Clevelanda, precej pa tudi v mestu Lorain in po drugih ohijskih krajih.

V Pennsylvaniji, ki je po moči svoje premogovne produkcije ena izmed prvih držav na svetu, prebiva nad 6000 naših ljudi v mestu Pittsburgu, ki ga zaradi močnejše železarske industrije nazivajo tudi »kovačnica sveta«. Približno prav toliko (po nekkih izjavah celo mnogo več) naših ljudi — z veliko večino Prekmurcev, ki niso kaj preveč slovensko orijentirani — jih biva v S. Betlehemu, ostali tisoči pa so raztreseni po mestih Johnstown, Forest City, Allegheny itd.

Za državama Ohio in Pennsylvania je glede slovenskih naselbin treba omeniti predvsem državi Illinois, v kateri je znana čedna navada, po kateri vsak državni poslanec, preden prične z delom, priseže, da svojih volilcev ni podkupil in da tudi

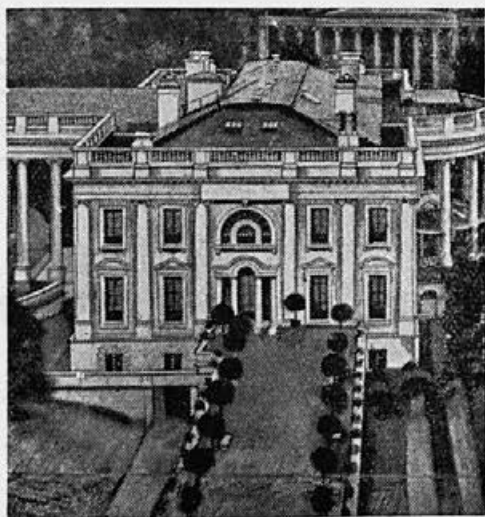

Pogled na orjaški nebotičnik v Ameriki

sam ne bo podkupljen. V tej državi živi 10—12 tisoč Slovencev samo v »gangsterskem« velemestu Chicagu (beseda je indijanska; po naše bi baje pomenila — divjo čebulo!); med ostalimi mesti s slovenskimi naselbinami zavzema važno vlogo Joliet, mesto, ki mu pravijo slovenski Rim in kamor so prišli prvi naseljenci iz Bele Krajine. — Poljedelska država Minnesota je dala kruha več kot 20.000 Slovencev in to v mestih Chisholm, Ely itd. V državi Michigan pa so se naši ljudje ustalili v eni izmed najstarejših slovenskih naselbin, v Calumetu, v glavnem mestu Detroitu in drugje; pri tem je zanimivo, da se v tej državi eden izmed okrajev imenuje po slovenskem misijonarju in škofu F. Baragi, to pa vsled tega, ker si je Baraga stekel precejšnjih zaslug za odkritje tako zvanega Gornjega Michigana.

V ZAD živi še dvanajst tisoč naših rojakov v državi Visconsin (Millwauke itd.), kjer je največ slovenskih farmerskih naselbin, znatno število pa še v Coloradu (Pueblo, Trinidad itd.), v državi New York ter v Kaliforniji. V Kaliforniji, predvsem v mestu San Francisco, je med našimi ljudmi znan tako zvani »Slovenski hrib«, ki je ob silnem potresu 1906. leta po čudnem naključju ostal neprizadet.

Tisoči in tisoči Slovencev so potem — kot že omenjeno — v večjih oziroma manjših skupinah raztreseni po ostalih državah severnoameriške unije. Razen tega pa živi v Severni Ameriki dvajset tisoč

Bela hiša — sedež predsednika Združenih ameriških držav

naših ljudi v najrazličnejših krajih angleškega dominiona Kanade.

V Srednji in Južni Ameriki so naši ljudje naseljeni domala v vseh državah, — največ pa jih vsekakor živi v republiki Argentini — v mestu Buenos Aires, kjer sta »izhodišče« slovenskega življa Paternal in Avellaneda — dalje v Braziliji (Sao Paolo itd), Čilu (Santiago itd.) ter Uruguayu; podatkov o teh naseljih pa še do danes nimamo.

(Dalje prihodnjič)

Tone Ljubič:

Dve pismi

*Jeseni je pismo prejela,
da njene samote bo kraj,
ko pride spet maj...*

*Kak dolgo je tega čakala!
Že sedem pomladi je mimo brstelo,
že tisočkrat mlado srce je vzdrhtelo.*

*Tam v mrzli tujini osamljen je grob,
tam mirno počiva njen Jože,
na grobu njegovem nobene ni rože.*

*Sedaj pa nič več ne bo sama,
V zaljubljenem srcu je zopet pomlad,
spet k njej bo v večerih prišel vasovat...*

*Je danes spet pismo dobila,
v njem pisano s tujo roko,
da njenega nič več ne bo.*

D. K.:

Nevtralci

Ko se je lansko jesen vnela vojna med tremi evropskimi velesilami, je začelo skrbeti vse male države, kaj bo z njihovo neodvisnostjo. Vse majhne države so brez dvoma za mir, zato so prav vse takoj ob začetku vojne izjavile, da se nočejo priključiti ne enemu ne drugemu taboru. Toda vsakdo je vedel, da se veliki radi tepejo na račun malih in zato so se vse evropske male države začele vneto pripravljati na obrambo svoje nevtralnosti, ker so se zavedale, da jim preti nevarnost, če še tako jasno izpovedujejo, da nočejo vstopiti v boj ne na eni ne na drugi strani. Da je bil njihov strah upravičen, nam dokazujejo dogodki letošnje pomladi.

Da bomo lažje razumeli sedanjí položaj v Evropi, si malo obnovimo dogodke, ki so se razvijali tekom 9 mesecev vojne.

Po zasedbi Češke, ki se je vdala nemški oboroženi sili, ker je odpovedala obljubljená angleška in francoska pomoč, je Nemčija segla po Poljski. Zahtevala je znani koridor in mesto Gdansk. Po sklenitvi trgovske in nenapadalne pogodbe s Sovjetsko Rusijo, je Nemčija v septembru začela vojno s Poljsko, ki se je končala v 3 tednih s popolnim

porazom Poljske. Radi tega sta Anglija in Francija napovedali Nemčiji vojno.

Položaj, ki je nastal s tem dogodkom v Evropi, bi lahko označili takole:

Vse evropske države so se razdelile v dve skupini: vojskujoče in nevtralne. Vendar če malo globlje pogledamo, vidimo, da ta razdelitev ni točna in nam resnično stanje bolje označuje sledeča razdelitev:

1. Vojskujoče se države. To so velesile Anglija, Francija in Nemčija.

2. Države, ki se sicer še ne vojskujejo, a so tako rekoč v vojnem stanju in samo čakajo ugodne prilike. To je Italija, tudi velesila in vojaška zaveznica Nemčije, ki hoče poseči v boj, le da ni še prišel ugoden trenutek, da bi začela vojno.

3. Sovjetska Rusija, ki je odločno izjavila, da hoče biti v tej novi svetovni vojni nevtralna in bo skrbela samo za lastne koristi in za očuvanje miru. Radi tega ni nehala izjavljati svoje nevtralnosti tudi ko je ob propadu Poljske zasedla Ukrajino in Belo Rusijo, kjer prebivajo ruski narodi in ko je morala z vojaško silo proti Finski zavarovati svoje meje proti vsakomur.

Iz življenja danskega kmetskega ljudstva: ples v narodnih nošah

4. Male države. Te so vse iskreno za mir, ker vedo, da jim more vojna prinesiti samo škodo.

Torej vidimo, da žele ostati v miru in ohraniti v sedanji vojni svojo nevtralnost poleg Sovjetske Rusije tudi vse male države.

Male države

Vse male države v Evropi lahko razdelimo z ozirom na njihov zemljepisni položaj v štiri skupine: baltske države, skandinavske, zahodne in podonavsko-balkanske. K baltskim državam prištevamo države, ki leže ob Baltskem morju: Litvo, Letonsko, Estonsko in Finsko. Njihov položaj je z ozirom na vojno varen, ker imajo vse v ozadju močno sosedo Rusijo, kateri so odstopile nekaj svojih obmorskih postojank, da Rusija s tem lahko varuje dostop tujim vojskam.

Mnogo bolj na vetrnem in v središču zanimanja pa so od začetka vojne ostale tri skupine, izmed katerih je do zdaj samo Podonavje in Balkan še očuval mir in ohranil svojo neodvisnost.

K skandinavskim državam, ki se imenujejo po Skandinavskem polotoku, spadajo na severu Evrope ležeče države: švedska, Norveška in Danska. Vse te države so obvarovale vso prejšnjo svetovno vojno svojo nevtralnost, na Švedskem in Norveškem že 100 let niso imeli nobenih vojn.

Najbolj neugoden položaj imajo nevtralci na zahodu, ker leže sredi med obema ognjema, med Nemčijo ter Francijo. To so Nizozemska ali Holandska, Belgija, Svica in mala državica Luksemburg. Belgijo je v zadnji vojni doletela ista usoda kot sedaj, kljub njeni nevtralnosti so Nemci vdrli preko nje proti Franciji.

Balkan in Podonavje, ki ga imenujemo drugače tudi jugovzhodna Evropa, je bil v zadnji vojni žarišče vojne vihere, tu se je vojna začela. Takoj ob začetku sedanje vojne pa je ta del Evrope ostal nevtralen in so svojo nevtralnost izjavile vse države: Jugoslavija, Bolgarija, Grčija, Turčija (ki pa samo z majhnim delom sega v Evropo), Rumunija in Madžarska.

Najnovejši dogodki so nam pokazali, da je bilo dozdej že precej malih nevtralcev proti njihovi volji pahnjenih v vojno. Dne 8. aprila je zasedla nemška vojska Dansko in Norveško, 10. maja pa je začela prodirati v Nizozemsko, Belgijo in Luksemburško.

Kateri so bili vzroki, da si te države kljub vsem prizadevanjem niso mogle obvarovati svoje nevtralnosti?

Nemčija si prizadeva, da bi vojno hitro končala, ker se zaveda, čim dalj bo trajala, tem težje bo zanjo, ker nima, kot smo govorili v prejšnji številki »Grude«, zadosti za vojno in za življenje potrebnih surovin. Na francoski meji, na tako imenovani zahodni fronti, vseh devet mesecev še ni bilo nikakih bojev, saj se vsak dan pojavljajo v časopisih ista kratka poročila: »Na zahodu nič novega.« Tam imata Francija kakor Nemčija silne utrdbe, Nemci svojo Siegfriedovo (Zigfridovo), Francozi pa Maginotovo (Mažinotovo) linijo.

Takšne utrdbe pa so silno odporne in skoro nezavzetne, kar smo videli že v rusko-finski vojni.

Zato je Nemčija iskala, kje bi mogla sovražniku priti do živega. Pa tudi Francozom in Angležem gre končno v račun, da dobe Nemci čimveč nasprotnikov in da se fronta čimbolj raztegne. Vzroki za vpad v nevtralne države so pa še drugi, ime jim je

blokada

Dočim so Nemci navdušeni za tako imenovano bliskovito vojno, so Angleži in Francozi že v začetku rekli, da bodo napravili vojno dolgo, 3 leta ali še več. Bolj kot na vojaškem, so hoteli Nemcem škodovati na gospodarskem polju. Začeli so Nemčijo blokirati. Vse ladje, ki so vozile kakršnokoli blago v Nemčijo ali iz Nemčije, so zalepili. Ta blokada pa je imela tri velike luknje: Rusijo, ki Nemčiji dobavlja zlasti žito, Balkan, ki daje poljedelske pridelke in živo ter baker in petrolej, ter skandinavske države, kjer dobiva Nemčija švedsko železo skozi norveške luke. Pa tudi od drugod so vozile nemške ladje po norveškem morju blago v Nemčijo. Angleži so hoteli to preprečiti. Položili so mine, a Nemci so jih prehiteli, zasedli 8. aprila brez boja Dansko, na Norveškem so se pa začeli boji, Angleži so šli na pomoč Norvežanom, a niso uspeli, morali so se umakniti. In vprav v tistih dneh, ko so se ministri in poslanci v anglekem parlamentu prepirali, kdo je kriv za neuspeh na Norveškem, je nemška vojska v noči 10. maja začela vojni pohod kar na tri države: Nizozemsko, Belgijo in Luksemburško.

To so glavni dogodki, ki so se izvršili tekom 9 mesečne vojne. Poleg Poljske je izgubilo svojo neodvisnost ali nevtralnost pet držav.

Pogled na važno norveško pristanišče Narvik, za katerega se še vedno bijejo Nemci in Angleži

Danska

Danska je majhna država, ki se razprostira na polotoku Jütland, ki kakor rep moli iz Nemčije v morje proti Norveški. Prebivalcev ima 3 milijone 700 tisoč. Večina je kmetov, ki so znani po vsem svetu po svoji delavnosti in gospodarski naprednosti. Nikjer ni zemlja tako racionalno obdelovana kot na Danskem. In v malokateri državi so kmetjski ljudje tako izobraženi kot na Danskem. Skoro vsak kmetjski gospodar je študiral na visoki šoli. Teh univerz imajo 60 in tu dobi kmetjska mladina vso potrebno splošno in strokovno izobrazbo. Vsaka kmetjska hiša ima svojo knjižnico.

Danski kmet je poljedelec in živinorejec. Prevladujejo mali in srednji kmetje z do 15 ha zemlje. Gospodarstvo je organizirano na zadružni podlagi. Denar si kmet izposoja v posojilnici, pridelke mu vnovčujejo prodajne zadruge, stroje in druge potrebne stvari dobi pri nabavljalni zadrugi. Imajo 1400 mlekarn, ki predelajo 86 % vsega mleka. 80 % prašičev gre v zadrugne klavnice. Prav vse gospodarske posle opravi danski kmet s pomočjo svojih zadrug.

Ker je danski kmet napreden, ima tudi dovolj kupcev; vse mlečne izdelke so kupovali Angleži, živino pa Angleži in Nemci. Z zasedbo Danske so Nemci tako dobili tudi dosti živil, dočim so Angleži nenadoma ostali brez njih.

Norveška

Čisto drugačna od Danske je po svoji obliki Norveška. Danska je rodovitna ravnina, Norveška pa je gorata in je skoraj $\frac{3}{4}$ njene površine nerodovitne. Dežela je ozka in se razteza daleč na sever ob morju, ki se zajeda vanjo v obliki nešteti zalivov, ki jim pravijo fjordi. Država je dobila svojo samostojnost l. 1905., ko se je ločila od Švedske. Prebivalcev ima 2 milijona 800 tisoč.

Ker ni dovolj plodne zemlje, se ljudje bavijo z ribolovom in pa z lovom na severne lisice, kune in druge živali, ki dajo dragoceno kožuhovino. Ima pa Norveška dosti gozdov, zato je ob deročih rekah dosti žag in tovarn za papir. Tudi rud ima precej, predvsem železa in bakra. Svoje blago izvažajo po morju skozi pristanišča, katerih imena so znana iz zasedbe Nemcev: Narvik, Trondhjem, Bergen in glavno mesto Oslo. Da se je Nemčija odločila zasedeti Norveško, ni bil toliko vzrok, da bi si pridobila norveške kmetijske prideke ali surovine, ker jih ni toliko, da bi si z njimi mnogo pomagala. Vzroki so gospodarski in vojaški: soseda Norveške Švedska je glavni dobavitelj železne rude za Nemčijo. To železo pa gre večidel leta skozi norveška pristanišča, ker so švedska zamrznjena. Nemci so se lahko upravičeno bali, da bi morda kdaj začela Švedska svoje železo prodajati dru-

gam, po drugi strani so bili pa v vedni nevarnosti, da jim Angleži zavrejo, če ne že čisto preprečijo pot do švedskega železa. Da si zavarujejo to pot, so zasedli Norveško. S tem so si pa tudi v vojaškem pogledu koristili. Iz Norveške drži ravna in široka morska pot do Anglije, pa tudi nemški aeroplani imajo do Anglije dosti bližje iz Norveške kot pa iz Nemčije.

Holandaska

Holandaska je majhna država, ki leži med Nemčijo in Severnim morjem, z južnim delom se drži Belgije. Od Anglije jo loči ozek pas morja.

Holandaska je kakor Danska kmetijska dežela in velika komaj za dve Sloveniji. Je pa zelo gosto naseljena, saj ima 8 milijonov 800 tisoč prebivalcev. Dežela je ravna, zemlja pa rodovitna. Da more preživljati toliko prebivalstva, morajo Holandci zemljo kar najbolj racionalno obdelovati. Vendar pa ima Nizozemska tudi zelo razvito industrijo. V druge države izvažajo zlasti mleko, maslo, sir, cvetice (Holandci so znani kot najboljši vrtnarji), stroje, žarnice in radio aparate.

Holandaska ima tudi obširne kolonije v Aziji, v kateri živi 86 milijonov ljudi. Tam imajo največja polja kave, ki jo pošiljajo po vsem svetu.

Belgija

Belgija je velika za dve Sloveniji in leži med Holandsko, Nemčijo, Francijo in morjem, ki jo loči od Anglije. Prebivalcev ima 8 milijonov 400 tisoč. Peti del prebivalstva se peča s kmetijstvom, vsi ostali pa so zaposleni v industriji in prometu. Dežela ima dosti premoga, železa in svinca, kar je pripomoglo, da se je država industrializirala.

Tudi Belgija ima svoje kolonije v Afriki, kjer živi 10 milijonov ljudi.

Luksemburg

Luksemburška je mala deželica med Belgijo, Francijo in Nemčijo. Ima okrog 300 tisoč prebivalcev. Prejšnje čase je bila pod Avstrijo, pozneje pod Nemčijo, zdaj je pa že okrog 70 let samostojna država pod vplivom Francije in Belgije. Izmed rud ima zlasti precej železa in premoga, velik del prebivalstva pa se bavi z živinorejo in poljedelstvom.

Med vojno in mirom

Vidimo, da se obseg vojne vedno bolj širi, da padajo v vrtnice vojne vedno nove države. Vsi predeli Evrope so že v ognju,

edino na vzhodu in jugovzhodu še sije sonce miru. Male države preživljajo težke čase, same niso dovolj močne, da bi se ubranile, zato so primorane iskati pomoči in zaslombe. Pri vojskujočih se taborih je ne najdejo, ker je ena stran že često zagotavljala, da ne bo storila nič hudega, pa je vendar zasedla nevtralne države, druga stran pa je pomoč obljubljala, a je ni dala. Zato težijo zlasti jugovzhodne države, da bi se približale Sovjetski Rusiji, ki želi mir zase in hoče tudi, da čim manj držav zajame vojna vihra. Na njeno pobudo so izven vojne nevarnosti baltske države in Švedska. Tudi na Balkanu se pozna vpliv Sovjetske Rusije in naša država je v težnji, da ohrani svojo nevtralnost in obvaruje mir, začela z njo trgovska pogajanja, ki so se uspešno zaključila. Tem pogajanjem bodo prav gotovo sledila tudi diplomatska in vojaška, kar bo za našo državo velikega pomena.

Razlaga tujih besed

● **Fair** je angleška beseda (izg. fêr) in pomeni pravičnost in poštenost. Besedo rabijo v športnem življenju. Igra je bila igrana zelo fair, pravijo, kadar nasprotnik ne uporablja pri igri surovosti, ne goljufa in se igra pošteno. Tudi v politiki je fair nasprotnik tak, ki je pošten, ki poštenega nasprotnika spoštuje in je pripravljen samo za pošten boj. Fair politikov in zato tudi poštene politike je danes presneto malo na svetu. — Ti nisi fair bi se reklo po naše: to pa ni bilo lepo od tebe, ali ni bilo pravično. — Fair ljudi, poštenih ljudi, je danes malo.

● **Kontingent**. Beseda, ki jo prav tako slišimo in beremo malone vsak dan, je latinskega izvora. Uporablja se ponajveč v vojaškem in trgovinskem svetu in pomeni prispevek, odnosno določeno (v naprej določeno) število. Anglija n. pr. pošilja danes vojaške kontingente v Francijo. Izvozniki, zadruga in trgovci, izvažajo v druge države živino, les, žito in druge proizvode v takšnem številu ali koločini, kolikor dopušča kontingent. Ti se navadno določijo v trgovinskih pogodbah med eno in drugo državo. Prost izvoz je v večini držav prestal in je uveden kontingentiran izvoz, to se pravi, da lahko izvažamo samo to in toliko, kolikor je v dotični pogodbi določeno. To je kontingent. Ko se določeno blago in količina izvozi, je kontingent za dotično sezono, leto ali pa tudi za daljšo dobo izrpan, kakršna je pač dotična pogodba.

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Na izlete in prireditve!

Najlepši dnevi, najbolj primerni za izlete in prireditve, so tu! Tudi kmetška mladina bo pohitela ob nedeljah in praznikih v naravo, da se razvedri in spočije. Na izletih in prireditvah, pri tekmah v kmetškem delu, se mora dvigniti v naših pogosto izmučenih srcih ponos in okrepiti zavest skupnosti vseh delovnih ljudi, ki s svojim trudom vzdržujejo svet, vzrasti mora nova, močna volja za izvojevanje pravic, ki nam pripadajo.

V našem pokretu je bilo že precej lepih izletov in prireditev, s katerimi smo več ali manj dosegli svoj smoter, vendar se mi zdi potrebno izgovoriti o tem še nekaj odkritih besedi.

Priznati moramo, da se naši izleti in prireditve večkrat izmaličijo v nekaj, kar nikakor ni v skladu z našo miselnostjo. Vzroke moramo iskati predvsem v prodiranju meščanske miselnosti na vas, v tem, da prevzamemo od mestnih ljudi poleg dobrega in koristnega tudi lepo število slabih navad in razvad. Ne mislim pa pozivati kmetško mladino, ki stremi za napredkom, da se povrne k tistim starim kmetškim navadam, ki niso več primerne za današnji tok življenja. Ra-da bi opozorila samo na to, da mora kmetška mladina zelo kritično presojati med dobrim in slabim, med koristnim in škodljivim.

Dostikrat se zgražamo nad gručami pija-nih in kričavih izletnikov iz mesta, ki ne samo da motijo mir v prirodi, temveč jo tudi dejansko onečaščajo. Vendar se zgodi, da sami nismo boljši od njih. Čezmerno popivanje, kričanje, divjanje in celo pretepi namesto zmerne, sproščene zabave in sme-ha, duhovitih dotipov in petja naših narod-nih pesmi, skratka pojmovanje, da brez vi-na sploh ne more biti veselja — vse to nas prav nič ne loči od običajnih nedeljskih po-pivačev, vse to samo dokazuje, kako malo smo prepojeni z idejami našega pokreta, vse to nas celo globoko ponižuje in daje našim sovražnikom orožje v roke, priliko, da nas omalovažujejo in smešijo, da spoznajo naše

najbolj omahljive trenutke, ko lahko uspeš-no slabijo našo borbenost.

Poštena zabava, po kateri ne boli glava in ki oživlja v delovnem človeku njegovo od utrujenosti že ugašajoče sile — to bodi smoter naših izletov in prireditev.

Velika napaka je tudi, če prirejamo izlete samo za ozek krog ljudi, za naše najboljše somišljenike in če samo te vabimo na svoje prireditve. S tem se sami izločamo iz vaše skupnosti. Ali bi ne bilo lepo, če bi bili naši prazniki res prazniki vse kmetške mladine, vse tiste mladine, ki živi v enakih razme-rah in ima do človeške družbe enake zahte-ve? Lepo bi bilo, če bi bili to dnevi, ko med nami ne bi bilo več pregraj samo zaradi raz-ličnosti mišljenja, ko bi namesto sovraštva, ki so ga med nas namenoma zasejali naši sovražniki, doživeli občutek skupnosti in moči ustvariti novo življenje.

Prav izleti in prireditve so najlepša prili-ka za zблиževanje. Na poučne in zabavne izlete povabimo čim več ljudi, seznanimo jih z novimi stvarmi, ki jih niso še videli ali slišali, pokažimo jim, kaj je prava zaba-va delovnih ljudi. Ne delajmo razlik med ljudmi, katerih skupna usoda je trpljenje, četudi se nam zdi, da so med nami razlike. Izognimo se vsemu, kar bi žalilo njihovo drugačno mišljenje, ni pa potrebno, da po-puščamo pri svojih nazorih. Z dejanji sku-šajmo dokazati, da mislimo pošteno in iskren-o o vsem, kar je ljudstvu po naših vaseh resnično v korist, pa bodo ljudje še drugič radi prišli.

Dvoje stvari ki sem jih omenila, si mo-ramo prav resno zapomniti. Tudi žene in dekleta lahko posebno veliko pripomorejo, da se bo v tem oziru vse naše vedenje in delovanje popravilo. Žena je že po narodi določena za vzgojiteljico. Nam pa je treba dobre vzgoje, da bomo iztrgali iz sebe pred-sodke in zavrgli vse, kar je slabega v našem pokretu. Ni dovolj, da samo spoznamo na-pake, s težko borbo se jih bomo šele otesli. In šele, če bo to borbo podprlo dobrohotno

vplivanje naših žen in deklet za vse, kar je lepo in dobro, in če bodo žene in dekleta tudi med seboj to vsaj deloma uresničile, bomo doživeli uspeh.

Zavedajmo se, da bo vse naše prizadevanje v precejšnji meri pripomoglo k delu za resnično zabavo in razvedrilo vsega trpečega človeštva.

Za bodoče MATERE

Čitateljicam rubrike: »Za bodoče matere.« Ena izmed naših naročnic nam je vrnila »Grudo« s pripombo, naj pod gornjim zaglavjem pišemo spodobno. Verjetno je mislila s tem članke o ženi-materi, ustroju njenega telesa, njenih nalogah in načinu življenja. Dolgo smo odlašali s takimi članki prav zato, ker smo vedeli, da je med nami še vedno nekaj žen ali deklet, ki se sramujejo takega pisanja. Že v prvi številki smo pojasnili, da se nam zdi pisanje o tem tako potrebno, da bi grešili, če bi še odlašali, ker je nevednost že veliko žen in deklet trajno

onesrečila. Danes to ponovno poudarjamo! Pisanje o tem koristi zdravju žen in deklet, koristi našemu potomstvu, zato ni niti nespodobno, niti pregrešno. Nespodobno je le tisto nepotrebno govoričenje o teh stvareh, pri katerem ljudje ne kažejo prav nobenega spoštovanja pred svetostjo narave in se iz njenih pojavov še celo nesramno norčujejo. Upamo, da je to izjema in da vse ostale naše naročnice in čitateljice pravilno razumejo našo dobro namero in da bodo znale zavrniti vse opazke tistih ljudi, ki jim bistvo in nastanek življenja nista sveta.

Urednica.

Nosečnost žene

Ko se združi moško seme z jajčecem, t. j., ko je žensko jajčece oplojeno, se začne razvijati v telesu žene novo bitje. Čas pa, ki je potreben, da plod dozori, imenujemo nosečnost — žena je v blagoslovljenem stanju. Najboljša doba žene, da rodi zdravo in močno potomstvo, je med 20. in 36. letom. V tem času je žena najbolj odporna in ima v sebi največ sile in moči.

Oplojeno jajčece se zarije v sluznico maternice in začne hitro rasti. Vsako seme, ki ga posejemo v zemljo, požene vanjo koreninice, da srka z njimi hrano. Prav tako požene plod v sluznici maternice vlakenca ali resice iz krvnih žilic, po katerih dobiva novo bitje hrano iz materinega telesa. Tako raste in se razvija novo bitje na račun matere. Da plod popolnoma dozori, traja devet mesecev ali 280 dni. Ko poteče ta čas, se otrok rodi.

Znaki nosečnosti. Prvo, kar pokaže ženi, da je zanosila, je izostanek mesečnega perila. Vendar to ni vedno siguren znak. Nereditnost perila lahko povzročajo tudi razne bolezni ali po bolezni oslabeledo telo. Tudi

sprememba kraja, velika žalost ali razburjenje včasih tako vpliva na dekleta, da perilo izostane. Drug pojav, ki se pokaže pri nosečnosti, so boleče in napete dojke, bradavice potemniijo, na obrazu pa se pokažejo temne pege. Najbolj siguren znak nosečnosti pa je, ko žena začuti gibanje deteta, ko plod v materinem telesu oživi. Od oplojenja do prvih gibov deteta poteče navadno 4 do 5 mesecev. Nosečnost pa že kmalu v začetku lahko ugotovi tudi zdravnik, specialist za porodništvo.

Kako naj živi žena, ki je noseča? Mnogo starih vraž se še drži naših kmetijskih žen, naših starih tet in sosed. Posebno bodo hitre dajati nasvete ženi, ki pričakuje prvega otroka. Naj ne je kislega, solate, sadja, pač pa naj pije vino, da bo močna za porod in da bo imela močno kri.

Pa ravno nasprotno je prav! Noseča žena naj sploh ne spreminja svojega načina življenja, ogibati se mora samo težkih del in vzdigovanja. Paziti mora v dvojni meri na telesno čistočo, posebno na umivanje spolovila in notranjih strani beder, ker se tam ra-

di potenja rado pojavi vnetje. Hrana naj bo tečna, uživa naj mnogo zelenjavnih prikuh, sadja in solate, pač pa manj mesa in močno sladkih jedi. Najbolj zdrava pijača je sveža voda! Alkoholne pijače naj noseča žena opusti, ker so strup za njo in za njeno dete.

Pri mnogih se pojavlja neredna stolica, to je neredno iztrebljanje. Če ima kljub temu težkoče s prebavo, naj pije na tešče kozarec mlačne vode. Naj se giblje čim več na zraku, spi naj pri odprtem oknu v zračni, čisti postelji in ne na perju, ki povzroča potenje. Telesno perilo mora redno menjati.

Zadnje mesece pred porodom pa si naj bradavice večkrat umije z mlačno vodo in izbriše s špiritom ali žganjem, da se utrdijo za dojenje in da ji ne pokajo. Zadnjih šest tednov pred porodom ne sme spolno občevati. Ženino telo in spolni organi morajo biti za porod čisti.

Obleka naj bo ohlapna, da ne ovira in nikjer ne pritiska na telo in ne moti krvnega obtoka. Vsekakor pa mora žena v času, ko pričakuje in daje življenje novemu človeku, storiti vse, da bo njen otrok zdrav in dobro razvit. In tu je treba opustiti nešteto starih nasvetov in navodil. —ža.

ŠIVANJE IN ROČNA DELA

Moška spalna srajca

Mere:

Vsa dolžina	110 cm,
širina naplečnika	46 cm,
širina okrog vratu	40 cm,
dolžina rokava od sredine zadnjega dela (sredine hrbta)	85 cm,
širina manšeta	28 cm.

Prednji del:

Na prednjem delu odmeri od točke A v širino 5 cm, a v dolžino 46 cm.

Za izrez okrog vratu odmeri v dolžino 8 cm (to je $\frac{1}{5}$ vse mere okrog vratu), v širino pa 7 cm (to je $\frac{1}{5}$ vse mere okrog vratu in 1 cm manj).

Širina na rami je 17 cm (to je $\frac{2}{3}$ polovične širine naplečnika in še 2 cm). Na rami ob rokavih ukroji prednji del za 3 cm, da srajca lepše stoji.

Za rokavni izrez odmeri v dolžino 23 cm (to je polovica vse širine naplečnika) in v širini dodaj še 10 cm (to je $\frac{1}{4}$ vse mere okrog vratu).

Zadnji del:

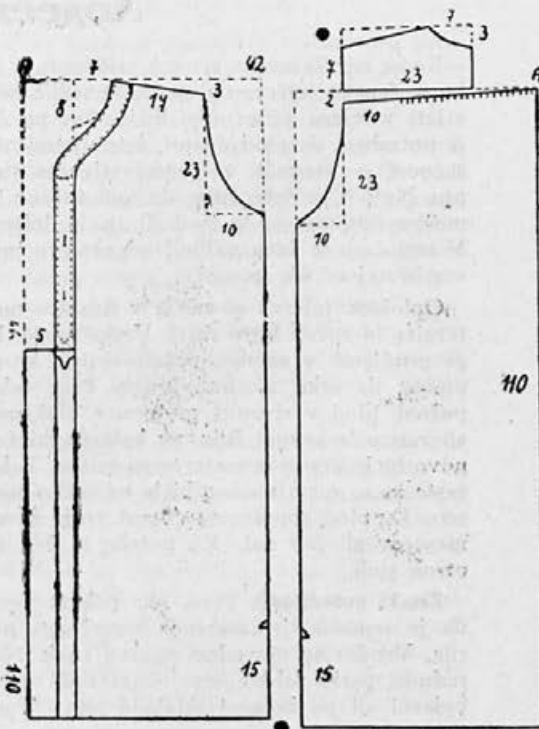
Za rokavni izrez odmeri 10 cm v širino (to je $\frac{1}{4}$ vse mere okrog vratu), v dolžino pa 23 cm (to je polovica vse širine naplečnika).

Na ramah ukrojimo zadnji del na obeh straneh po 3 cm.

Od rokavnega izreza proti sredini pusti na obeh straneh po 10 (to je $\frac{1}{4}$ vse mere okrog vratu), ostalo pa v sredini nagubamo.

Naplečnik:

Širina naplečnika je po teh merah 46 cm, a dolžina 10 cm (to je $\frac{1}{4}$ vse mere okrog vratu). Pri vratnem izrezu ukroji $2\frac{1}{2}$ do 3 cm v dolžino in 7 cm v širino (to je $\frac{1}{5}$ vse širine naplečnika manj 1 cm).

Rokav:

Od vse dolžine rokava odšteješ polovico širine naplečnika (to je 23 cm) in 6 cm za manšeto (zapestnico). Ostane ti za dolžino rokava 56 cm.

Za širino rokava vzameš polovico vse širine blaga (to je 40 cm). Na vsaki strani

vstaviš še klin, ki je zgoraj širok 7 cm, spodaj 72 cm. Pod roko, kjer je poševni šiv, odzameš na zgornji strani 3 cm, na spodnji pa 1 cm in sicer po dolžini, da lepše stoji.

O tem, kako srajco sešijemo, pa prihodnjič.

Lidija Grilec:

Spomin na pomlad

*Od cerkvice daljne zvonček pozvanja,
ko jutranja zarja me zbuja iz spanja,
krilatih se pevcev pesem razlega
in moje srce spominja se vsega...*

*Kako sva med žitom objeta hodila,
pomladi sva najine se veselila;
ko rože ob poti so nama cvetele
in ptičke nad gozdom za naju so pele.*

*Kako je v noč tiho luna blestela,
ko sva molče na klopi sedela...
In zvezde so v vodi se ogledovale,
vso srečo z neba so prerokovale.*

*Pa je minilo leto in dan,
jaz sama, ti sam. Vse bilo je san.
Srce je prepolno bolečin,
in spati ne da na pomlad mu spomin.*

V maju, deloma pa že v aprilu, smo posadili sadike vseh vrst zelenjav na prosto. Kdor je bil priden, si je vzgojil dovolj sadik doma, drugi pa so jih morali kupovati pri vrtnarju. Vedno pravočasno okopljimo mlade sadike, da zemlja preveč ne zaskorji, zlasti ker smo jo z zalivanjem in sajenjem zelo steptali. Po prvem okopavanju bo glavati ohrovt, koleraba, zelje itd. kar vidno

poraslo, prav tako pa bo močnejše začela rasti tudi paprika in paradižnik. Paradižnikom pravočasno oskrbimo količe in jih že od začetka pravilno vzgajajmo, da debela ne bodo imela stranskih poganjkov. Ne pozabimo na vodo in izdatno zalivanje, ker le to pomaga, da rastline naglo napredujejo.

● **Vrtnice.** Kdor je pripravil v zgodnji pomladi dovolj divjakov, naj sedaj v maju opravi cepljenje z okulacijo. Pri cepljenju moraš imeti oster in čist nož in ne prestare, niti preveč mlade cepiče. Kadar pritisneš cepič na kožo divjaka, ga lepo obveži z rafijo, ki jo že po preteku enega tedna popustiš, da lahko sokovi nemoteno cirkulirajo. Tretji dan po cepljenju že vidimo, če se je cepič prijel, ker pecelj od lista odpade.

● **Pozno zelje.** Koncem maja ali začetkom junija ne pozabimo na setev poznega zelja, ki ga bomo uporabili za ribanje in konzerviranje s kisanjem.

● **Vrtne jagode** podložimo z drobnimi treščicami, lesno volno ali pa tudi s kosi strešne opeke. Oblaganje je važno zato, da se sad preveč ne oblati, ker drugače postane neužit.

● **Vrtno korenje, peteršili in pasternak** smo med tem že prav gotovo rešili nadležnega plevela. Počasi bomo mlade rastline že lahko uporabljali za juho.

● **Solata.** Posejmo zopet novo partijo solate, ker bo berivka počasi že ostarela, zgodnjo glavnatost pa bomo tudi kmalu porabili.

● **Kumarce** ne pozabite pincirati med petim in četrtem listom, da bomo imeli čimprej pridelek.

● **Stročji fižol** mora biti skozi vse poletje na razpoložljivo, zato posejmo v drugi polovici maja zopet novo partijo!

● **Levkojam (šebojem)** in nageljnemu pripravimo količe in pazimo, da ne bodo napravili preveč poganjkov, ker to gre na škodo cvetja in poznejše semena. Kdor hoče pridelati nageljnovo seme doma, naj pazi, da bo rastlina imela samo eden, ali kvečjemu dva poganjka.

● **Zajčkom** pripravimo primerno ogrodje, ker le na ta način pride ta cvetlica do izraza.

skupaj. Lahko obrežeš s koleščkom. Pomaži z jajcem in blede speci na malo pomazanem pekaču. Pečene potresi s sladkorjem, ki si mu primešala vanilij.

Škrlatinka

Zadnjič smo govorili o tem, kako moramo ravnati z bolnikom, ki ga napadejo ošpice. Mnogo bolj nevarna kakor ošpice pa je otrokom škrlatinka.

Za to boleznijo oboli največ otrok od 3. do 15. let, pa tudi starejših se loti, toda bolj redko. Otrok, ki nalezje to bolezen, postane utrujen, začne oljupati in dobi mrzlico. Boli ga vrat in težko požira. Na jeziku otečejo bradavičke in jezik postane živoredeč. Bolniku se izpuste po vratu, obrazu in po vsem telesu izpuščaji, ki so škrlatnordeči. Izpuščaj se razlikuje od onega pri ošpicah v tem, da pokrije neprekinjeno vse telo in ne pusti vmes belih lis. Samo na dlaneh, na podplatih in okoli ust ga ni opaziti. Bolnik ima ves čas vročino do 40°. Koncem prvega tedna izpuščaj izgine in koža se začne luščiti. Bolezen traja šest tednov. Ves čas mora biti bolnik sam v sobi, ker je ta bolezen zelo nalezljiva. Najboljše je, da pošljemo bolnika v bolnico ali pa naj pokličemo zdravnika, ker je škrlatinka zelo zavratna bolezen, ki lahko pusti težke posledice. Če zdravnik dovoli, da obdržimo bolnika doma, naj bo v sobi vedno čist zrak in toplota 15 do 18°. Bolnik naj bo lahko pokrit in naj ima mir. Ko ima hudo vročino, mu dajmo vsako uro obkladke na isti način kakor smo zadnjič opisali. Je naj samo sveže sadje: jabolka, pomaranče itd. Pije naj vodo z limono, usta pa si izpira z žajbljevim čajem. Ko vročina malo poneha, mu lahko damo tudi zelenjavo. Otrok, ki ima škrlatinko, dobi dostikrat tudi angino. To je bolezen v vratu, pri kateri otečejo bezgavke in dobijo bele gnojne lise. Bolnik lahko oboli tudi na ledvicah ali pa dobi kakšno drugo bolezen. Zato ga ne smemo nikoli zdraviti sami, temveč redno z zdravnikovo pomočjo. Pred kratkim so odkrili serum, to je tekočina, ki jo vbrizga zdravnik v bolnika in s tem zelo ublaži bolezen. Kdor pa je prebolel škrlatinko, se je ne nalezje nikoli več.

● **Rožičevi keksi.** Vzemi 2 kozarca mleka, za 1 din kvasa, nekaj sladkorja, 4 rumenjake, smetano ali presno maslo po uvidevnosti, rožičevo moko in sneg 4 beljakov ter napravi gladko testo, približno take trdote kot piškotno. V dobro namazan in z moko potresen pekač daj za pol prsta debelo testa. Ko je vzhajalo, ga speci. Razreži na poljubne oblike. Namesto kvasa lahko vzameš pecilni prašek.

● **Sirovi žepki.** Napravi testo iz četrta kg presejane moke in iz nekaj manj kot četrta kg dobre svinjske masti ali surovega masla. Ko si dobro vmesila, razvaljaj testo na pomokani deski ali prtu srednje tanko in ga z nožem razreži v enake štiri oglate oblike. Na sredo vsake oblike deni žlico marmelade ali orehov, ki si jih prej skuhala v medu ali v sladkanem mleku in pritisni po 2 in 2 ogle

NAŠ SVET

MED IBROM IN MORAVO

V.

Če greš od Kraljeva proti Čačku, od Čačka proti Ivanjici, ali če zaviješ kamor koli med hribočki in nižinami v severnem delu dežele med Ibrom in Moravo, opaziš v pomladi bele otoke, ki se kakor beli pajčolani stiskajo k tlam. Ponekod so ti pajčolani večji in rahlo valovijo po ravnici in po nizkem gričevju, kakor bi se razlila bela mikavna jezera. V teh dneh so ti beli pajčolani že pozelenili in se iz daljave prav nič ne ločijo od zelenih livad in bujnega žita. Cvetje je pač minulo, odnesel ga je veter, ko je izvršilo svojo dolžnost, ostalo pa je le sveže zelenilo češpljevih nasadov.

Češpljevi vrtovi krasijo v pomladi vse tiste griče in doline; češplje spletajo pomladne vence in prinašajo človeku pomladanske občutke, zlasti pa oživi v teh dneh mladostni svet. Začenjajo se igranke, kjer se pleše kolo, kjer se zbero ogromne množice ljudstva v pravem pomladnem rajanju. Mamice pridejo s hčerkami, nekatere se pripeljejo z vozovi, da pokažejo svoje bogastvo; poleg dukatnih oglic hočejo pokazati tudi vse svoje domače razkošje, svoj voz in konjiče, skratka, hočejo se postaviti, da bi se čim prej ujel fant, če je mlada hčerka dozorela.

Omenil sem že mimogrede igranke, zato naj sedaj to samo izpopolnim, naj prikazem posebno značilnost zahodno srbskih običajev, ki se začenjajo in ponavljajo vsako leto tja do srede poletja. Prikazati hočem tiste drhteče občutke belih obrazov in obenem sramežljive poglede očes, ki se povečajo pri vsakem utripu srca, ob vsakem fantu znova zagore in se zopet sramežljivo spuščajo v tla. Obrazi deklet pa so prav tako beli kakor češpljevo cvetje, kakor beli pajčolani cvetočih češpljevih vrtov v daljavi, čez belino pa je nalahno potegnjena pristna rahla rdečica, ki izraža pomladne občutke, sramežljivost in neki pritajeni strah, če se bodo morda danes vendarle ujele kakšne fantovske oči. Pogledi švigajo vsepovprek; fantje so svobodnejši, dekleta pa boječa, celo nekoliko preveč. Rekel bi, da v boječnosti nalašč pretiravajo, da bi pri fantih prej vzbudile dopadenje in se prikazale skromne

in nežne kakor pravo pomladno cvetje... Mamice skrbno gledajo za svojimi hčerkami, ki se zbirajo v skupinah, kjer so prav tako zbrane gruče fantov. Ne bi človek pomislil, če bi ne videl: tudi mamice gledajo po fantih, o, pa še kako! Toda ne za sebe, to že moram reči, za svoje hčerke izbirajo in se med seboj sprašujejo, čigav je ta ali oni, od kod je doma, kakšno hišo ima in kakšen grunt? Vse to preresetajo; pri materah je prav za prav najbolj živahno, zlasti v začetku, dokler kolo ne razgiblje mlade krvi, dokler ciganska godba ne osvobodi mladih src, da že nekoliko svobodnejše stopajo v kolo in nekoliko bolj odločno pogledajo po fantu. Pozneje pa se živahnost spremeni v eno samo tekmovanje... Katera bo igrala ob kolovodji?

Plesati prva ob kolovodji — to ni mala reč! Vsaka hrepeni, da bi vsaj enkrat plesala na tako častnem mestu. Ker je pri kolovodji tako prijetno in dopadljivo, se jih včasih po tri, pet in še več rine k njemu, zmagala pa navadno le ena. Navadno pač tista, ki je bolj smela in hitrejša. Včasih pa se zgodi, da tudi kolovodja reši težak položaj in prime za roko deklico, ki mu je najbolj všeč. Z veliko naglico potem odhite ostale na drugo mesto in se vrinejo med plesalce, kjer se jim pač ponudi prva priložnost.

Prav tako se tudi tekmuje za mesto kolovodje. O, pa še kako zavidljivo gledajo fantje drug drugega, vsi bi radi vodili, vsaj enkrat do večera, ker se kolovodji navadno pridruži najbolj čedna deklica. Pa še nekaj se zgodi. Če kakšen fant opazi deklico, ki se je prerila na častno mesto ob kolovodji, pa mu je zelo pri srcu, se hitro potruji, da kolo prekine ali pa plača ciganom, da igrata novo kolo, kar zopet povzroči, da deklice navale na častno mesto h kolovodji.

Proti večeru, preden igranka konča, pa je najbolj prijetno. Sedaj pogledi že svobodnejše švigajo, oči se ne ozirajo in ne iščejo zaščite v tleh, ampak kradoma uhajajo z dekliča na fanta, s fanta na dekliča. Včasih se pogledi celo srečajo, fant in deklica se nasmehmeta, rdečica na licu — tista sramežljiva rdečica pa dobi čisto svojstven izraz zadovoljnosti.

Še to moram povedati, da. Eh, če pa ne moreš vsega držati v glavi. Bil sem zelo mlad, ko sem gledal to igro mladosti, pa človeku uide. Včasih namreč tudi deklice vodijo kolo. Fantje plačajo godbo in pre-puste dekletu, ki jim je najljubše, da pove-de kolo. Seveda, sedaj fant zavzame deklis-ko častno mesto, toda istočasno je zopet poleg fanta nastalo novo mesto, ki je prav tako vabljivo. Tudi tukaj tekmujejo dekle-ta in hite na drugo častno mesto, dokler igranke ne prekine prvi mrak in dokler mate-re ne pokličejo hčerke na svoje vozove in čeze, nekatere pa jo tudi peš mahnejo proti domu. Zadnji glasovi strun se utope v pomladnem mraku, vzbujena kri pa v mla-dostnih dušah dviga tople občutke. V mar-sikaterem dekletu in fantu se je porodilo hrepenenje. Odhajajo proti domu in drhte prav tako kakor ob prihodu. Matere preiz-kušeno ogledujejo svoje hčerke in namigu-jejo, češ: »Se ti ne zdi Jovičev Ljubo, Mar-ja? — tudi Radovičev?!«

»Milan!« — hlastne hči in pogleda mater z iskrecimi očmi. Zadelala jo je naravnost v tisto bolečino, ki se ji sedaj preliva nekam v prsi, kjer tolče in tolče... in ničesar ne zlomi. Dekle molči, ne upa na dan z besedo, mati pa že ve, koliko bije ura in kakor nalašč zavije, da bi se do dna uverila o hčer-kinih občutkih:

»Radovičev Milan je čeden fant, samo... ne vem, zdi se mi, da je Ljubo bogatejši.«

»Milan ima lepše konje,« narahlo meni hči, mati pa že ve dovolj. Obe umolkneti

in se šele doma vzbudita iz težkih misli o Milanu in Ljubu.

Skoraj vse matere in hčere se vračajo proti domu z istimi težavami in čakajo zo-pet drugega prazničnega dne, ko bo novo žeganje, ko bo zopet kolo zavrtelo mla-dost, ko se bodo pogledi z večjo odločnostjo srečavali, fantje in dekleta pa bodo tudi bolj odločno izbirali. Kolo ima silno važ-nost vse do tja, ko pričnejo zoreti češplje, ko se pomladno belilo preko zelenila spre-meni v zrelo modrilo, ko tudi trate postane-jo modre od obilnega sadu. Takrat igranke prenehajo in se začena obiranje sadu. Pesem odmeva po vrtovih, vozovi se nakla-dajo in sveži sad se vozi v pekmezare, v su-šilnice, nakladajo pa se tudi vagoni s sve-žim sadjem, ki roma v daljni svet.

Dragoceno je to sadje, ki ga rodi zemlja med Ibrom in Moravo, prav tako dragoceno kakor tista mladostna narodna krepost in lepota. Žalostno je samo to, da se malokdaj zgodi, da bi se sadje prodalo za pravično ceno. Ljudje delajo in trpe, bela pomladna lica deklet se do jeseni spremenijo v zarjavela, ker jih je sonce vsak dan pozdravljalo pri delu. Ljudje delajo in trpe, ohranjajo naše največje bogastvo, narod sam, toda žu-lji njegovega dela še niso bili deležni pra-vičnega plačila.

Kljub vsemu pa ljudje med Ibrom in Mo-ravo trdno verujejo, da bo prišla nekega dne resnično nova pomlad, katere cvetje ne bo zastojno cvetelo za našega človeka...

Prosvetno-organizatorični tečaj v Ljubljani

Ljubljansko Okrožje kmetijskih fantov in deklet je priredilo prosvetno-organizatorični tečaj za fante in dekleta, in sicer v nede-ljo, dne 7. aprila t. l. v dvorani Kmetijske družbe v Ljubljani. Tečaj je imel namen, usposobiti funkcionarje naših društev za odgovorno nalogo poslovanja in prosvetno-kulturnega delovanja na naši vasi.

Tečaj je pričel in vodil tov. Ciril Vode, poslevodeči podpredsednik Okrožja s po-močjo tov. Franca Kačarja, okrožnega tajni-

ka. Uvodnemu govoru je sledilo predavanje tajnika Zveze tov. Nemca o samovzgoji kmetijske mladine. — Drugo predavanje je imel predsednik Zveze tov. Kronovšek in sicer o delovanju Društev kmetijskih fantov in deklet. — Dalje je predavala načelnica Ženskega odseka Okrožja tov. Urška Mikla-vec o delovanju Ženskih odsekov. — Popol-dne je imel prvo predavanje o debatnih ve-čerih in prosvetnem delovanju naših društev tov. Jože Danev, načelnik kulturno-prosvet-

nega odseka Zveze. — Nato je predaval tajnik tov. Nemeč o novodobnem strojnem združništvu, ker je naloga naših članov in članic, da se tudi v tej smeri aktivno udeležujejo. — Zaključno predavanje je imel predsednik tov. Kronovšek o govorništvu, kar je za našo organizacijo izrednega pomena, kajti le z lastnimi govorniki bomo mogli uspešno širiti kmetško idejo na slovenskem podeželju.

Čeprav je trajal tečaj samo en dan, je nudil udeležencem mnogo potrebnih smernic in vzpodbud za njihovo odgovorno nalogo, dvigati slovensko vas prosvetno in kulturno in jo vzgajati h kmetškemu ponosu in zavesti!

Srednja Bistrica

Tudi pri nas smo se pričeli prebujati. Že lansko leto smo si izvolili pripravljalni odbor Društva kmetških fantov in deklet in vložili pravila. Toda, žal, oblast nam je prepovedala ustanovitev društva. Mi se kljub temu izobražujemo in ostanemo še vedno trdni v kmetški zavesti. Zavedati se moramo važnosti našega kmetškega dela in tudi trpljenja. Žal, da je v našem okolišju še premalo društev, kar je povod vsakoletno izseljevanje mladine v tujino. Upamo pa, da bomo v svoji nameri uspeli, kajti kmetško-mladinska ideja je trdno zasidrana v srcih naše kmetške mladine! — Martin Horvat.

Občni zbori in prireditve

Društvo kmetških fantov in deklet

LJUTOMER-PTUJ. Okrožje kmetških fantov in deklet v Ptuju je imelo v zvezi z ljutomerskim okrožjem v nedeljo, dne 12. maja sejo radi prireditve velikega muro-poljskega kmetško-mladinskega praznika. Zvezo je zastopal tajnik tov. Ivan Nemeč, ljutomersko okrožje tov. Vladimir Kreft, član izvršilnega odbora Zveze, ptujsko okrožje pa njegov predsednik tov. Joško Tomažič.

SKOFJA VAS. Redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet se je vršil v četrtek, dne 2. maja Delegat Zveze je bil tov. tajnik Ivan Nemeč.

SEBEBORCI. Naše Društvo kmetških fantov in deklet je priredilo v ponedeljek, dne 29. aprila t. l. predavanje: »Zakaj kmetški mladini izobrazba. Predaval je Zvezin tajnik tov. Ivan Nemeč.

SV. JAKOB V SLOVENSkih GORICAH. Redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet se je vršil dne 28. aprila t. l.

ŠT. PAVEL PRI PREBOLDU. Občni zbor Društva kmetških fantov in deklet v Št. Pavlu se je vršil v nedeljo, dne 28. aprila t. l. Delegat Zveze je bil tov. Jože Danev, načelnik Zvezinega kulturno-prosvetnega odseka.

MOTA. Dne 28. aprila t. l. je pripravljalni odbor Društva kmetških fantov in deklet priredil za člane predavanje: »Naloge Društva kmetških fantov in deklet«. Predaval je Zvezin tajnik tov. Ivan Nemeč.

MEDVODE. Redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet se je vršil v nedeljo, dne 28. aprila t. l.

SV. JAKOB V SLOVENSkih GORICAH. Dne 13. maja t. l. je Društvo kmetških fantov in deklet na prostem uprizorilo igro »Na dan sodbe«, ki je zelo dobro uspela.

VANEČA. Društvo kmetških fantov in deklet je v sredo, dne 1. maja t. l. priredilo predavanje: »Naloge mladine v sedanjosti in bodočnosti«. Predaval je Zvezin tajnik tov. Ivan Nemeč.

BIZELJSKO. Društvo kmetških fantov in deklet je igralo dne 13. maja t. l. »Gospoško kmetijo«.

FRANKOLOVO. Redni občni zbor Društva kmetških fantov in deklet se je vršil v nedeljo, dne 21. aprila t. l. Delegat Zveze je bil tov. tajnik Ivan Nemeč.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU

Pred kratkim se je poročil tov. Konrad Kolarič z gđ. Miciko Ivanušovo. Novoporočencema, oba iz Godeninec, iskreno častimo in jima želimo v novem stanu obilo sreče!

PUCONCI

Poročil se je tov. Franc Cigüt. Pri našem društvu je deloval od ustanovitve in je bil zadnji čas član nadzornega odbora. Želimo mu mnogo sreče v novem življenju in upamo, da bo tudi v bodoče podpiral naš kmetško-mladinski pokret!

Josef Knap

PUSZTA

roman

Z autorjevim dovoljenjem poslovenil Francè Gerželj — Ilustriral F. Bílkowský

(Nadaljevanje)

7.

Ko je prišel Nankin čas, so ji pripeljali iz Haranglaba neko žensko; peš bi do hiše ne prišla niti miš. Toda Nanka je prosila, naj pokličejo k njej tudi Vytlačilovo. One madžarske ženske ni razumela niti besede. Vsak čas je hotela tudi vedeti, kje je Tonek, ali je v hlevu, ali v kolarni, in naj nikar ne gre daleč od doma. Preplašena je bila kot jerebica v žitu, ko se ji bliža kosec. Vytlačilova ji je naravnala blazino pod glavo. »Saj vendar veste, da se za korak ne bo oddaljil od doma, pa tudi daleč bi v takem blatu ne prišel. Že spet pričena deževati.«

Nanka je molčala in zatiskala oči. Tako razgreta je bila! Snopek ima prav za prav

čedno ženo, si je morala sedaj priznati tudi Vytlačilova; sleherna poteza na obrazu ji drhti. Čedno in vrlo ženo, ki je sedaj sicer nekoliko iz sebe. Toda tako je vselej, ko je prvič; vsaka je popolnoma iz sebe.

Na dvorišču ni bilo videti nobenega moškega. Tonek je prišel včasih tik pred vrata sobe. Stari je cepil v drvarnici drva; vsakdo je počenjal na svojo pest. Včasih je nastala v drvarnici tišina za delj časa, sekira je visela očetu v rokah. Ko se je Tonek vrnil v drvarnico, je pričel oče spet sekati. Pa je spet prenehal, ko se mu je zdelo, da tudi Tonek nič ne dela. Od kapa je bilo čuti udarjanje kapljic na kalužah. V drvarnico je vdiral vlažen mraz.

»Še nič?«

Tonek je molče odkimal. Ne da bi se ogledal, je sedel na čok. V nogah je občutil utrujenost. Po trenutkih tišine se je oglasil oče.

»Cepljenke bi potrebovale nekoliko gnoja ali moči; čim preneha deževje, moram to storiti ter jim olajšati zimo. Kaj meniš? Jablane nekoliko zaostajajo, in zdi se mi, da bi nečesa potrebovale. Res je, kar je dejal že kmet Novohradsky iz Boutrade, da se namreč jablane ne bodo obnesle. Rekel je, da je boljše zasaditi koščičasto drevje.«

Tonek ni pritrjeval niti zanikaval, čeprav je vedel, da skuša oče samo odvrniti njegovo pozornost od sebe. Ni mu imel kaj reči, samo sedel je ter bil vesel, da sedi.

»Drevo, vrt, potem je posestvo šele posestvo. Spominjaš se še, ko smo mlatili, sem vedno podajal pri stroju. In ko sta dorasla Vojteh in ti, ste me izrinili iz skednja, da sem potem hodil v vitle. Zdi se mi, da sem takrat šele spoznal vrt in sadovnjak, razumeš, in ne samo drevje, ampak nekaj, kar da vsakemu sadovnjaku svojo podobo. Šele ko hodi človek takole okoli, cele tedne, predno se omlati, uro za uro, dan za dnem, utegneš marsikaj videti pri drevju. Kako razvija veje navzgor in podobno; kako so vsajena vsaksebi in kako se drugo proti drugemu prilegajo; saj ni res, da so taka kot jih vsadiš. Vsaka kmetija je imela svoja drevesa in vsaka vrsta hrušk se je različno obnesla, drugače se je razvijala jablana v tem in v onem sadovnjaku; sadovnjak je bil podoba kmetije, morda tudi ljudi. Kaj meniš?«

»Morda, da je to res,« je padlo iz Tonkovihih ust.

»Tukaj še ni nikomur nič zraslo, in morda nekateri ničesar ne pogrešajo ter jim je vseeno, kako je okoli njih in na čem so. Toda čudim se tebi, da ne poslušajš, kar ti pravim.«

»Nekoliko mislim na Nanko.«

»Nikar ne bodi takoj v skrbeh, fant.«

»Ona se boji.«

Oba to dobro vesta in nimata kaj reči.

»Poglej tja,« se je potem oglasil oče.

In Tonek odide. Tam pa še ni nič novega. Precej dolgo že traja. Sede na letev in položi svojo dlan na razgreto Nankino roko. Oprime se ga z vsemi prsti. Bolečine za hip prenehajo kot da bi preizkušale, koliko prenese.

»Ste kaj jedli?« čuje Nankin premrli glas ter se skuša nasmehiniti.

»Postimo se.«

»In še dežuje?«

»Dežuje.«

Zdi se mu, da iz nje spet diha vročica. Odlomki njunih stavkov so brez posebne smiselne zveze. Če bi se že zgodilo, da bi bil to njen konec, naj z njo umre tudi otrok. Zakaj ostaviti v tej pokrajini otroka ter oditi... Umolknila je; prsti so ji vročično drhteli.

Ali naj jo znova pregovarja, naj nikar ne misli na to ter si z nepotrebnim strahom ne nakopava nesreče, da sicer bi

lahko, — a se mu zdi, da bi govoril gluhih ušesom, sicer kaj pa sploh moški vedo o vzrokih takega strahu.

Spet je odšel ven; toda glej, glej, kdo le prihaja k nam? Skoraj da je pohodil oba Ivaninova dečka. Odkar ju je pred letom dni, ko je bil tak mraz, vzela Nanka v toplo sobo, prihajata na obisk, včasih se ustvavita kar na dvorišču kot bi jima zadoščalo, da sta vsaj v njeni bližini. Tudi danes sta jo prišla obiskat; ker je ni na vratih, se nekaj časa obotavljata, hotoč potem kar v sobo.

»Fanta, danes ne moreta notri,« je skušal dati svojemu glasu trši zvok, da bi mu ne bilo težko ob pogledu na njena dva mala prijatelja. V sobi so že morali prižgati luč; sedajle pred Božičem je bil dan sama tema.

Oče ga ni nič vprašal, ko sta se srečala zunaj pred hlevom.

»Ne dežuje več,« sta si rekla.

Ta hip sta do tu zaslišala Nankin krik in stokanje.

Brez besed sta stopila še globlje v hlev.

»Ali bi ne poslal po zdravnika?« je iznenada menil oče.

Na Toneku je bilo videti, kako se mu tresejo ramena. Očetovo vprašanje je v njem sprostito, kar je doslej zatajeval; zares je namreč tudi on ves čas mislil na zdravnika ter se prepričeval, da bo morda šlo tudi brez njega.

Strgal je opremo s klinov ter jo vrgel na konje kot bi hotel dohiteti, kar je zamudil. Roki sta bili druga drugi v napotje. Ker mu je šlo vpreganje počasi izpod rok, ga je oče odrinil, da je stekel v hišo po odeje. Hotel je še videti Nanko. Toda njen krik ga je zadržal pred vrati, da se je naglo vrnil k vozu.

Skočil je h konjem ter vzel očetu vajeti iz rok. Do Haranglaba je moral voziti korakoma, lahki voz se je premetaval po grapah in kalužah kakor zibel. Toda na cesti, kjer ga je nanaglo prevzel strah, da bi prepozno ne pripeljal zdravnika, je vzel v roke bič kot pijanec ali cigan in vprega je v somraku zdvijala proti Šomu. Za hrbtom je imel ostanke dnevne svetlobe, ki se je še nekaj časa leno pretakala čez zapad. Na gole strehe in drevesa v Hetinu pa je že legala tema.

V tem letnem času se naglo stemni. Ko je pripeljal v Kozino, je bila tema kot v rogu. Vsa okna zdravnikove hiše so bila razsvetljena, njih lesk se je odbijal doli v blatu. Težko, če bo hotel z doma, ker ima družbo in goste, si je rekel Tonek, ko je stopil z voza k vratom. S pestmi je pričel tolči po vratih, ne da bi se ozrl po zvoncu. Zares je bilo slišati precej glasov. Precej časa je čakal, predno mu je prišla odpreti neka služkinja.

Nanaglo je iztisnil iz sebe:

»Doktor Haladas...«

»Ni doma.«

»Kje je?«

»Ne vem; ni ga doma.«

Stal je pred vrati kar z bičem v roki, v kotu ust mu je igral topi nasmeh, kajti kar tako ni mogel sprejeti dekletovega pojasnila.

»Lažete,« ga je v hipu spreletelo. »Medtem bom obrnil voz. Recite mu, da ga čakam.«

V trenutku je obrnil vprego ter vrgel odeje na razpenjene konjske hrbte. Sekunde so se vlekle druga za drugo daleč vsaka k sebi. Stopil je ter spet z vso silo zazvonil. Odprla mu je ista služkinja.

»Spet vi? Toda gospod doktor se doslej še ni vrnil.«

»Slišim gori celo družbo ljudi,« je izjavil.

»Toda njega ni med njimi.« Ko se ji je zazdelo, da je prebledel, je skušala pripreti vrata. »Ali naj mu kaj naročim, ko se vrne?«

Toda on je že zakričal nad konji, čim je z njih strgal odeje. In še predno se je pognal na voz, je vprega izginila v temi.

Ko se je za Kozino zaprla za njim molčča črna ravan, ga je prevzela tolika tesnoba, da je jedva dihal.

»Mati božja,« je kipelo iz njegovih misli, »varuj jo s svojo dobro roko, Mati božja. Jedva sva se šele našla v življenju z Nanko.«

Ko je za Šomom med vožnjo opazil odcep ceste na Boutrado in Batovo, je po nekaj korakih vožnje zategnil vajeti in ustavil. V Batovi je zdravnik, celo dva zdravnika. Trenutek je postal, v zadregi zaradi odločitve, toda želja, da čim prej spet vidi Nanko, ga je pognala proti domu. Morda se je medtem otrok že rodil. V temi so mu šklepetali zobje.

Sram ga je bilo, ko je stopil na prag praznih rok, kajti iz obrazov je bral, da v sobi ni vse v redu. Izza vrat se je izvila postava; takoj si je mislil, da mora biti oče, ki je ondi čakal ves čas.

»Kako da si sam?« ga je pritajeno vprašal.

Ko je to zaslišal, si ni vedel pomoči; stisnila ga je tesnoba in boleost.

»Skratka, prihajam sam, no!« Čim je bil zunaj, se je obvladal. »Ali je še vedno tako?«

Oče je utrujeno zamahnil z roko.

»Torej spet skočim do Batove,« je Tonek zmedeno izpregel enega konja ter se pognal nanj. »Po najkrajši poti k Boutradi.«

»Pazi v temi na cesto,« je še slišal za seboj očetov glas. Trenutek za tem ga je že zagrnila z vseh strani črna tišina, v katero so sekali udarci konjskih kopit. Medli odlesk vode v jarku mu je kazal cesto nekaj korakov naprej. Včasih se je konj globlje pogreznil kot skočil v daljavo.

Držal se je na konjskem hrbtu kot klešče; sedaj ni mogel premišljevat, kako ga slepi gon žene naprej. Kmalu za vasjo je krenil na rob pašnika, nato pa skozi mokro vrbovo protje. Usločil je hrbet ter stisnil glavo med rameni tik h konjski grivi. Stisnil je zobe. Obleko je imel mokro kot povodni mož, ne, tole je bila ježa. Blizu ciganskih domov v Boutradi sta se s konjem vred zvalila na tla, potem je brodil naprej peš, za njima pa se je vlekel smrad potu in blata.

Pomislil je, da bi pustil konja v Boutradi pri češkem kolonistu Odvadilu, ter si izposodil drugega konja. Ko so ga zagledali na dvorišču s povaljanim konjem in vsega blatnega, so mislili sprva, da je pijan. Toda brez vzroka ni bil tak. Mlada posestnikova žena mu je ponujala možovo suknjo, ko je izvedela, kaj je. Tonku se je zdela suknja predolga; ko so nadevali konju opravo, je nestrpnost prestopal kot v koprivah. Predno so mu mogli prinesiti suknjo, je že bil na cesti in za vasjo.

Na koncu vasi so mu zaprle pot železniške zapornice. Zasikal je, ko so padle nekaj metrov pred njim; ko bi pospešil le za minuto, bi mogel čez progo. Potem je minila cela večnost, predno se je prikazal vlak v smeri proti Batovi.

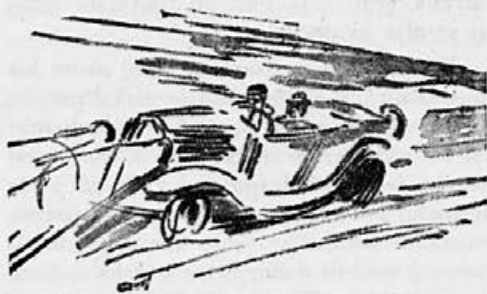
Trenutek je opazoval, kako se ob škripanju brzd ustavljajo vagoni. Nekaj ljudi je izstopilo; sprevodnik je dvignil svetilko, da bi dal znamenje za odhod. Ta hip je skočil Tonek s konja ter stisnil vajeti v roke železniškemu zaviraču.

»Posestniku Odvadilu,« je zaklical za njim ter skočil na stopnico, preden je vlak dobro potegnil. Četudi možakar konja pusti, ali se zgodi karkoli, četudi velja kdove koliko denarja. Poglavitno je, da pridobi pol ure.

Veter ga je prepihal skozi mokro obleko do kosti, ko je stal na pločniku, držeč se za ograjo; s tolikim blatom na sebi vendar ni mogel v vagon. Kar je mogel, se je stiskal k vagonu. Veter ga je prebadal kot ledena žica, toda glavno je, da se vlak premika in da tračnice pokajo v ritmu. Zdaj ni imel časa misliti na Nanko, kajti doslej je zaradi nje drvel na slepo, kot obsedenec, ki je stavil, kdo pride prej k njej, nesreča ali njegova pomoč.

Ko je pritekkel v stanovanje zdravnika Moskoviča in ko je na lastne oči uzrl mladega židovskega zdravnika z očali, ki mu ga nihče ni mogel več zatajiti, je v njem popustila napetost ter se je moral oprijeti stola, da se ne bi zgrudil.

Izkazalo se je, da si je doktor pred nedavnim kupil avto. Vrgel je na zadnji sedež torbo in svoje stvari, poleg sebe pa je posadil vznemirjenega moža. Avto je šumel po blatu za snopom bele svetlobe.

V Haranglabu sta morala izstopiti, avto ni mogel z mesta.

Tonek je teklen naprej po blatu. Zdravnik se je sprva izogibal najhujši kaši, ko pa je spoznal, da je vseeno, jo je naravnost ubral za Tonkom. »Tega mu ne pozabim,« si je rekel Tonek polzavestno, kajti z mislimi se je že mudil doma v sobi. »Tega mu ne pozabim, tako požrtvovalen je samo žid.« Čutil je, kako pada z njega teža, kakor bi veter stresal sneg z drevesnih vej. Prepričan je bil, da se od tega trenutka — če se že ni zgodilo — ne more zgoditi nič hudega. In ni se motil.

Do jutra je prišel na svet s pomočjo doktorja Moskoviča sin, ne da bi se materi kaj zgodilo.

8.

Teden po Božiču je vseprek zmrzovalo; nato pa je bilo na Stari Boutradi kot prej, držalo se jih je blato in miši. Blato na cesti se je zagostilo med nje in svet, da niso mogli nikamor.

In padec žitnih cen. Nakupili so si strojev na obroke v trdnem prepričanju, da bodo to zmogla petnajst in dvajset hektarska posestva. Toda koj po žetvi je padla cena za polovico, da jim je bilo kot bi jih polili z mrzlo vodo. Drugod so imeli nekaj od živine, tukaj pa od vsega ničesar. Da bi pa šli z nekaj kosi masla tja do Berehova, bi veljala pot toliko, kot bi iztržili. Včasih je vzela žena še sosedino na trg; združile so se, zdaj je nesla ta, potem spet druga. Ko pa je bil slab trg in ni šlo vse maslo v denar, se seveda ni prodalo sosedino maslo; če pa je bilo treba dati

zadnje kose masla pod ceno, so bili spet kosi sosede. Ko pa je šla ona na trg, je seveda vrnila. Iz tega je nastajala sama nejevolja in prepir.

Tako je bilo z vsem, in oglej se na katero stran hočeš. Ponekod je nastal prepir, ki ga ni bilo moči preprečiti: stavbeniki in židje, posamič in skupno. Z ene strani stavbe še niso bile gotove, z druge je že odpadal omet ter so bila potrebna popravila. Stavbeniki pa so že zdavnaj odnesli pete, pograbili denarje ter se kdo ve kam izgubili, ti vražji mazači. Židje pa so nedaleč sedeli in izsesavali, zahtevajoč do dvajset odstotkov od cementa, apna, lesa in opeke.

Zdaj so šele spoznali, kako so nasedli ter se dali zapeljati v kraje, o katerih niso imeli pojma. Imeli bodo zemljo kot posestniki, da, in na ravni. In pričakovali so jih kot posestnike. Pripovedovali so o njih, da jim je država nasula podpor in subvencij ter dala zemljo napol zastonj, zakaj bi jim torej ne olajšali mošenj. In denar je tekel iz žepov kot zrnje iz strgane vreče. Kar je ostalo po nakupu inventarja, je skupnelo za stavbe. Izkazalo se je, da bi na zadružni podlagi zidali ceneje, toda trdoglavi Rusini so to preprečili. Rusini in zadruga, ne, to presega vrhovinsko pamet.

Prišli so tudi nekateri z novoboutradske kolonije ter so pomagali proti Rusinom. V Novi Boutradi so bili proti elektrifikaciji. Doslej so bili živi brez nje, so dejali Rusini. Zastonj jim je nihče ne napelje. Križi je bil z Rusini.

Toda pri Snopkovih je bilo kot da se jih vse to ne tiče. Mali fantiček, ki je dobil po očetu ime Tonček, je bil vztrajen v joku ponoči in podnevi, tako da ga je moral včasih vzeti k sebi Tonek, da se je mogla Nanka naspiti. Za prvo silo so jim Ivaninovi posodili zibelko, ki je vzgojila že toliko vrhovinskega drobiža. Mala bratca Ivaninova sta prihajala sedaj često, ko je že bila tu njih zibelka. Toda otrok tele gospe je neprestano jokal ter nista vedela, kaj bi z njim počela. O božičnih dneh je šel Tonek v Berehovo ter pripeljal otroški voziček, kakršne imajo v mestih, na peresih in gumijastih kolesih.

Toda otrok ni nič manj jokal, ko so ga preselili iz zibelke, ki jo je vrnil Ivaninovinim.

»Otroku je nekaj, Tonek,« je dejala mlada mati, sklanjajoč se nad otroka. »Toliko joka ni radi samega joka, saj vidiš.«

»Morda sta mu kaj storila babica ali zdravnik, kaj meni? Precej časa je trajalo, ko je prihajal na svet,« je spomnil na tisti dan.

»Toda, doktor je dejal, da se je dobro izteklo.«

»Potem bo menda prešlo,« se je Tonek oprijel nadeje. »Na spomlad ga ozdravi sonce; ko bi že bila pomlad.«

In ona je nenadoma rekla: »Ali morda ne misliš, da nam ni kdo zaželel bolne otroke?«

»Zaželel? Kdo bi nam mogel to zaželeti?«

»Ne vem,« je odgovorila.

Sedel je na stolu ter premikal voziček sem in tja, naprej in nazaj, kolikor je mogel iztegniti roko. Včasih je pritegnil voziček do obraza ter se zagledal v modre vlažne oči. »Tako torej, moj mali pomoč-

nik, svet ti ni všeč, kaj?« je šepetal otroku, da bi ga nihče ne slišal. Dete je za trenutek umolknilo. »Najhujše je, ker ne moreš povedati, kaj ti je. Toda drži se, hrošček, spi in mnogo jej, ne prizanašaj materi z mlekom, drži se je; ko poraseš, mi poveš vse, kjer te bo kaj bolelo, pa bom takoj vse pregnal, kaj? Očka vzame bič in prežene fantkovo bolezen, kaj?«

Mudil se je vse dni v sobi, najmanj toliko kot na dvorišču ali v hlevu; edino oče je šel v tem blatu kam delj. Hodil je

in mnogo premišljeval, če je sploh bilo mogoče čez cesto. Tonek ima sedaj polno glavo otroka, on pa je opazoval miši in prezimitev ozimine in sploh puszto. Sin je bil doma pri otroku, tu je bil s puszto sam iz oči v oči.

Puszta; hotel ji je priti do dna; kajti, kot je spoznal, je popolnoma postavila na glavo način gospodarjenja, ki se ga je bil privadil v letih, da, v desetletjih. Na njej ni veljalo znanje, ki si ga prinesel od drugod; a tudi drugod niso bili na boljšem, pred puszto so stali kot da imajo obe levi roki. Eno je bilo gotovo: dragoceno morajo zbirati izkušnjo za izkušnjo, kot da začenjajo znova.

Ivan Nemeč:

SREČA V VALOVIH

P O V E S T

(Dalje)

»Otresi se bojazni, Nadja, in poglej ob prvi priložnosti svojo notranjost. Napravi obračun, strog obračun sama s seboj, šele takrat boš spoznala sebe. Pri tebi je moje delo končano. Prišla je sicer nova skrb — Nadjica, ki ima oči še vse drugačne kot si jih imela ti. Od prvega dne gledam to stvarco in...«

»Oče! — Povej, oče, prosim te, povej! Kakšna bo Nadjica?«

»Ne še, Nadja; prezgodaj je. Niti sam ne vem toda zdi se mi, da njene oči še več povedo kot so povedale tvoje!«

»Hvala ti, oče!« je drhte in sunkoma izrekla Nadja. Njene roke so s toliko nežnostjo objele sivo očetovo glavo, da je tudi stari Škrbič vztrepetal.

*

Na okno je potrkalo, nato je topel glas dejal:

»Nad...!«

»Glej ga, Rane! Si že prišel?« je zagostolela Nadja.

»Prišel, Nad! Lisa je hitrejša od vetra. A, oče je tudi pri tebi. Kobilica je sprejela, oče!«

»Kar priveži jo, Ranko, in pridi, da se zmenimo o konoplji.«

»Misliš takoj prodati, oče?«

»Ne vem še Nadja! Zmeniti se moramo. Danes je bilo nekaj trgovcev in dobro plačujejo.«

Včasih je prebrodil blato do Boutrade ter si ogledoval gospodarstvi obeh posestnikov, Novohradskega in Odvadila. Njuni zemljišči sta segali do kolonije, tako da sta imela opravka z isto zemljo. Mimo tega pa sta bila tu leto prej kot ostali kolonisti ter bolj izkušena. Novohradsky je bil nekoliko starejši nego Odvadil. Ostareli samec, ki je bil Snopku všeč, ko sta se prvič spoznala. Ostareli samec se mnogo ne razlikuje od vdovca; in pa to, kako se je znal brez vsega živeti v madžarsko vas, ne, s takim človekom ni škoda izgubljeni besed.

(Dalje prihodnjic)

V sobo je vstopil Ranko.

»Hitro si prišel, Rane!« se je prisrčno nasmejnila Nadja in ga prijala za roko. »E, lisa je kobilica!«

»Res, oče! Niti ne čutiš sedla! Kakor po zraku sva splavala proti Somboru. Si zdrava, Nad?«

»Sem, Rane! Si lačen? Zdaj že lahko sama postrežem.«

»Ni hudega, Nadja, bomo kar skupaj obedovali. Kako mislite, oče, radi konoplje? Se bomo pogovorili, kaj ne?«

»Veš Ranko, ne vem, kaj bi rekel; danes so bili neki trgovci. Prav čedno vsoto ponujajo.«

»Sedi, Nad; sem k meni! Tako! Potem bi bilo najboljše kar udariti!« je menil Ranko.

»Skoraj! Na čistem pa še nisem. Za tisto konopljo tam pri gozdu, okrog 3 vagone je menda bo, ponujajo 80, za vso drugo pa 110 dinarjev za stot.«

»Lepa cena, oče! Takšne že dolgo ni bilo.«

»Ni slaba. Morda pa se bo cena še dvignila? Ne vemo pa, če se zopet kakšna druga nerodnost ne prikraje vmes. Nasip ob Donavi je zelo slab in voda vedno bolj narašča. Ne vem; toda zdi se mi, da bi bilo najboljše udariti!«

»Kar prodaj, oče! Dve sto tisoč ni malo. Boljše je imeti nekaj kot nič. Prodaj, oče!«

»Dobro si rekla, Nadja!«

»Tudi čas je najbolj primeren. Čez kakšna dva tedna ne bo več priložnosti za konop-

ljo. Že danes nas pritiska delo. Jaro žito bi že davno moralo biti v zemlji, koruza pride in krompir prihodnji teden, zadnje dni. Prodajmo, oče! Ne bo škoda!«

»Ti pa čisto z druge plati primeš!« ga je zadovoljno potrepal po rami Škrbič in pogledal v zibel. Nadjica se je namreč začela gibati in spuščati drobne glasove, pa se je Škrbiču mehko storilo pri srcu, ko je zaslišal prve glasove vnukinje. »Čudno dete! Odkar se je rodilo, se mi zdi, da še nisem slišal njenega glasu. Kar spi in raste. Ti si bila bolj kričava, Nadja!«

»Res, oče?«

»Mama te je razvadila!«

»Ti nisi bil nič kriv?«

»Vidiš dekleta! Zdaj mi je pa kar besedo snedla!«

»Zdaj sem žena, oče!« Nadja je nekoliko popravila Nadjico vzglavje in vreščanje je nenadoma utihnilo. »Nisi hud, oče!«

»Kako bi bil hud?«

»Kakor se vidi, smo vsi enakih misli,« ju je prekinil Ranko. »Rekel bi, da zaključimo in prodamo konopljo prve dni v prihodnjem tednu.«

»Misliš?«

»Najlepša priložnost!«

»Pa naj bo po tvojem; popoldne itak pridejo kupci že nazaj, pa se lahko domenimo.«

»Škoda bi bilo izgubljati čas. Tudi vreme se lahko spremeni, pa nam vse zmeša. Grem pogledat k lisi.«

»Dobro je! Bomo pa prodali!« se je odločil Škrbič in vrgel pogled na Nadjico, ki je kljub glasnemu govorjenju mirno spala.

»Pohiti, Rane, kmalu bo obed!«

»Bom, Nad!« se je oglasil Ranko in zaprl vrata.

Škrbič se je nato vsedel k mizi in si nataknil steklene oči. Njegove koščene roke so zgrabile časopis in ga obrnile proti svetlobi. Kradoma je izpod očal pogledoval Nadjico, ki se ni zmenila za dedove skrbi.

Nadja je stopila v kuhinjo in pomagala materi pripravljati obed. Sem od somborske strani se je zaslišal iz tovarne za milo opoldanski žvižg. Odkar je obratovala tovarna, so se v Bezdanu vedno ravnali po njenem znamenju, ker je točno naznanjala čas.

Kmalu nato je Škrbičeva družina sedla h kosilu. Le gospodar ni vzel žlice, marveč je še dalje trdovratno obračal časopis. Dasi ga je že nekajkrat pregledal, se je zopet zaril v razne dogodke, pri tem pa mislil na Nadjico in konopljo. To je bilo znamenje, da je

zadovoljen, zlasti pa vesel vseh, ki so zbrani krog mize.

»Mrzlo bol!« ga je narahlo opomnila žena in porinila predenj žlico.

»Pomagaj, oče!« mu je tudi Nadja prigrivarjala in ga toplo pogledala.

»Bom, takoj! Samo še en stavek. Takoj bom! Kar jejte!«

Zopet je obrnil časopis, ga za trenutek pogledal, pri tem pa ni bral, ampak mislil na konopljo, na prodajo, na novo hišo, ki jo je videl že zgrajeno. Pogledal je Nadjo, počasi odložil papir in prijel za žlico.

»Pa ste dobro izpraznili skledo! Bom moral pohiteti!«

»Le jej, oče!«

»Ti nas vedno učiš, da se mora vsaka stvar pravočasno opraviti, zdaj si pa pozabil!« ga je pokarala Mileva in šla po drugo jed.

»Eh, mati! — Nikdar ne pozna moje dobre volje!«

»Veste, oče,« — je Ranko speljal pogovor na drugo stran, — »najboljše bi bilo, da sproti stehatamo vozove v Bezdanu.«

»Kako?«

»Mislim namreč, da teh nekaj metrov ne bo delalo velike zamude. Tehtanje na tisti majhni tehtnici v Batinski skeli pa res vzame veliko časa.«

»Dobro je! Viš ga, Ranko, saj res! Na to pa nisem pomislil!«

»Koliko pa je od Hrastja do Bezdana?« je vprašala Nadja očeta in Ranka hkrati.

»Kaj bo? Dobrih deset minut. Stehtaš pa v eni minuti! V Batinsko skelo rabiš najmanj pol ure za voz!« je menil Ranko, Škrbič pa je kimal in počasi žvečil.

»Tako bomo tudi napravili! Popoldne, ko pridejo kupci, udarimo pod temi pogoji,« je odločil Škrbič in tjavdan vrgel pogled v zibelko.

3.

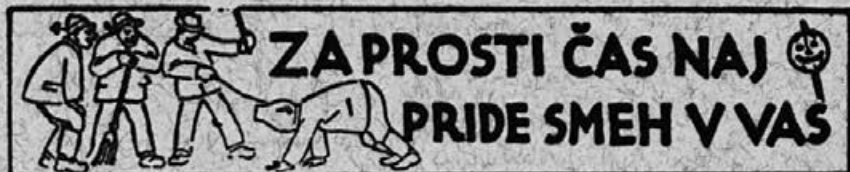
Z bliskovito naglico se je zgodaj zjutraj raznesla vest, da je Donava predrila nasip in da ogromna reka bruha vodo po Bezdanskem polju.

Škrbič je pogledal iz konjskega hleva, ker se mu je čudno zdelo, od kod in zakaj vpitje in še je videl, kako ljudje vse vprek beže proti Batinski skeli. Stopil je v sobo in hotel vprašati Nadjo, toda ni je bilo nikjer. V kuhinji je našel samo prestrašeno ženo, ki je lupila krompir in tarnala.

»Kaj pa je? Kaj se vendar cmeriš?«

»Konoplje ti ne bo treba prodajati!«

»Zakaj? Kakšne konoplje? Kaj je vendar? Kje je Nadja?« (Dalje prihodnjič)

ZA PROSTI ČAS NAJ PRIDE SMEH V VAS

NA MORJU

Potnik: Zdaj razumem, zakaj toliko govorijo o nenasitnosti morja.

Kapitan: Zakaj?

Potnik: Že večkrat se mi je zgodilo, da mi je vzelo kosilo iz želodca!

LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA

Učitelj: Kaj je to, če na cesti pokaram človeka, ki tepe osla?

Janezek: Ljubezen do svojega bližnjega.

MODERNA MLADINA

Mati: Tako si že velika, pa se še zmerom s fantki igraš.

Mimica: Ampak mamica, čim večja sem, rajši jih imam!

V STRELSKEM JARKU

Miha: Zakaj si šel prostovoljno na fronto?

Jože: Nimam žene in ljubim vojno. In zakaj ti?

Miha: Jaz pa imam ženo in ljubim mir.

DOBRO GA JE

Skalan: Koliko stane to stanovanje?

Mežan: Tisoč dvesto dinarjev!

Skalan: In kje je hlev?

Mežan: Kakšen hlev?

Skalan: Hlev za osla, ki bi vam za stanovanje toliko plačal.

MESTNA DEKLETA

Lizika: Ali si že videla, kako lepo verižico mi je dal moj Lojze pri zaroki?

Micika: O, že! Lani sem jo nosila nekaj tednov jaz...

NI RAZUMEL

V hotelu je nastal požar. Vrtar potrka na vrata gospoda Godrnjača: »Ogenj! — Ogenj! —«

Godrnjač: »Izginite! Jaz sem nekadilec!«

DOBROSRCNOST

Spovednik (razbojniku): Radujte se, zakaj jutri boste že prepevali v raju...

Razbojnik: Če se vam to tako prijetno zdi, pa pojdite namesto mene vi pod vešala...

ENOSTAVNO

Vrbec: Praviš, da je čisto enostavno, ko izhajaš s tako majhno plačo?!

Grbec: Res! Živim enostavno, oblačim se enostavno, in kar kupim, enostavno — ne plačam!

Kmetovalci!

Uporabljajte za pospeševanje rasti in povečanje pridelkov sledeča gnojila:

RUDNINSKI SUPERFOSFAT
KOSTNI SUPERFOSFAT
FOSFATNO ŽLINDRO
MEŠANO GNOJILO KAS
KOSTNO IN APNENCEVO
MOKO

SADJARJI!

Za zatiranje škodljivcev priporočamo sledeča sredstva:

DENDRIN, NEODENDRIN
MIXDRIN, DREVOSAN
ZVEPLENO APNENO BROZGO
»HRASTNIK«

ZIVINOREJCI!

Za krmljenje živine je najboljšje vzeti kot primes

HRASTNIŠKO KLAJNO APNO, ki se prodaja v plombiranih vrečah.

Vse natančnejše informacije se dobe pri:

TOVARNI KEMIČNIH IZDELKOV V HRASTNIKU D. D.

Brzjavi: Kemična Hrastnik.

Telefon interurb. Hrastnik št. 2.

Razne vrste

ZDRAVILNIH ZELIŠČ

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA, r. z. z o. z.
v LJUBLJANI
Novi trg 3

Zahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe!

Kmetski hranilni in posojilni dom

Tavčarjeva ulica štev. 1

Žiro račun pri Narodni banki — Račun
Poštne hranilnice 14.257

Brzjav: „Kmetiskidom“ — Telefon 28-47

v Ljubljani

zadruga z neom. jamstvom

Sprejema vloge

na knjižice in na tekoči račun — Daje kratko-
ročna posojila — Eskontuje menice — **Novo vloge** na
knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive obrestuje
po **4 do 5⁰/₀**. Za vse vloge nudi popolno varnost

**Zaupajte
domačemu
denarnemu
zavodul**